

UNIVERSUL LITERAR

PROPRIETAR:

SOC. AN. „UNIVERSUL” BUCUREȘTI, BREZOIANU 23
DIRECTOR ȘI AD-TOR DELEGAT, STELIAN POPESCU
Inserisă sub No. 163 Trib. Ilfov

ABONAMENTE:

autorităților și instituțiilor 1000 lei
de onoare 500 „
particulare 250 „

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUCUREȘTI | Str. Brezoianu 23-25
TELEFON 3.30.10

APARE SĂPTĂMĂNAL
PREȚUL 5 LEI

ANUL L • Nr. 10
SAMBATA 1 Martie 1941
Redactor responsabil: MIHAI NICULESCU

Negativismul valorilor

de ION FRUNZETTI

Nu poate exista satisfacție spirituală mai deplină decât aceea izvoită din trăirea valorilor. Niciodată spiritul n'a răvnit altă fetică decât valabilitatea actelor sale. Cine fixa în participarea la sfârșit valorilor rostul ultim al existenței, înțelesese mult din drama omănilor constănse la autoconservare, făcând continuu visul compensatoriu al împlinirii pe planul suprem al libertății confuziei cu sine însuși, prin interceptarea radiațiilor luminii unui Absolut. Nu știu ce blestem originar al fapturilor împiedecă ursele să se încheie pe firul lor.

Soboli, afazi și opaci oricăror vibrații din afară, oamenii își poartă kilogramele de-alungul unei existențe, la capătul căreia și le părăsesc să se năruiească neveste-brat, asemenea școlilor deverșatei brusca. Pe undeva răzacește umbra unei împliniri neizbutite și suspinul de strigoai al unei remușcări: îndărăta zeească a valorii ignoranțe nu poate să nu-și impuleze rătăcirile vieților care n'au izbutit să vadă.

Pentru că există — pe lângă opacitățile înăscute, — opacități accidentale, desăvârșite treptat în spirite, din pricina doar a lipsei unei lămuriri care să împiedice căderea în desuetudine a unui simț, prin neutilizare.

Și de frecvența acestora numai privitorul valorilor este răspunzător.

Dacă valorile ar fi active, multe din spiritele sîmne le-ar fi putut pălpiți sensurile, și întrețina scriperea. Ele răzăsesc însă în spații în care vibrațiile emotive nu pot lux flință, nici pătrunde. Caplarea lor doar prometeismul unor spirite înăbușite în trup ca într'un coșmar, o poate încerca. Dar realizarea lor sensibilă prin aderența la lucruri și persoane, e mai lesni cioasă. Desigur, produsele acestea nu dețin caracterul absolut al valorilor, dar participă la ea.

Există oameni care-și închină viața realizării lor cât mai intensive. Există alții care caută răspândirea luminilor lor, împrăștînd valorilor, calitatea lor extensivă.

Unii se zic eroi, savanți, artiști, sfinți, (după cum accentuează pe realizarea binelui, adevărului, frumosului, iubirii) ceilalți se cheamă apostoli, pedagogi, dascăli, misionari.

Valorile au însă această primejdie că toată o exclusivismului, uneori imperalismul lor care captivitatea totală și definitivă a spiritului care le a întevăzut. În felul acesta, valorile care sunt într'un sens, tot una cu pozitivitatea, devin negative.

Domeniul valorilor scurtați parțial, devine sursa nefecărilor terestre. Căți savanți trudinzi și noaptea să descopere adevărul, sub forma redusă a unei mici soluții științifice, nu uită, cercetînd reflexiv sensibil al Absolutului, nu-și desorganizează viața până în a o închină tuturor vicilor, cinismului și crimei! Căți eticeni nu condamna în numele ideii de bine, spontaneitatea însăși a carității, din răzvorul căreia numai, desinteresat și cald, poate răsiți lumina tainică a alinării? Și căți iluminați ai dragostei, nu neagă viața însăși în numele ei, viața a

cărei torsione simpatetică asupra ei însăși este dragostea!

Idolatria adevărului științific face să triumfe concepția naturalistă, materialistă despre viață, care a trage devalorizarea omului. Eroismul fără conținut, eroismul de dragul eroismului, este destinat să devină furor nihilistă, scrie undeva René Le Senne, metafizicianul idealist al „Datoriei”. El îmbracă un pesimism deplorabil, dacă nu e inspirat de o altă valoare pe care dorește s'o slujească. Eroismul pur e un hedonism al curajului; groaznică naufragiere în tocmai concepția joznică împotriva căreia binele își mobilizează eroii.

Același lucru cu arta pentru artă. De bună seamă, a refuza să aservești arta moralei sau plăcerii sau adevărului, a refuza orice tendință, e lăudabil; înseamnă respectarea autonomiei absolute a valorilor. Dar a practica un tehnicism sec, dispensat să slujească vreunui conținut omenesc, nu înseamnă că a priva o acțiune de sensul celei mai bogate și mai suave intenții expresive?

Vicja servește hrana geniului artistic. Cine se poate gândi că temele mari ale vieții: dragostea, moartea, Dumnezeu, natura, ar putea fi vreodată surghinuite din artă?

Dragostea, esența religioasă, dragostea care înseamnă toată elan, dăruirea, renunțarea la sine, nu se transformă oare la bigoții valorilor religioase, în habonicia rigidă formală, în intoleranță și ură?

„Optimi corruptio pessima!” Cele mai oribile acte de inumanitate și de înjosire a spiritului, le-au comis întotdeauna cei mai buni, cei mai încrezători în valoarea în numele căreia acționau cu fanatism.

Din nefericire, leac nu există. Progresul valabilizării stărilor unilaterale ale omenirii pretinde încrederea neșarmurită în valoarea respectivă. De aici idolatria, pasiunea, exclusivismul. Cei mării să contribuie la sporirea valabilității unei manifestări spirituale anumite, nu pot să nu fie negativiști față de valorile restului.

Însă oamenii în sarcina cărora nu stă ducerea mai departe sau mai sus a cunoașterii adevărului științific, a asigurării unui minimum de bine, a creării de noi valori estetice, a sporirii dragostei în suflete, — oamenii deschizi deopotrivă tuturor acestor mesajii, — să-și amintească exigența unității esenței valorilor într'una singură: Dumnezeu, sau valoarea valorilor. Și să înțeleagă că numai trăind fiecare valoare ca pe o față, ca pe un aspect parțial al divinității, numai operînd fuziunea a ceasta într'o rădăcină comună a valorilor, iradiază asupra fiecăreia lumina Absolutului a căruia destăinuirii sunt.

Monismul acesta axiologic pretinde oamenilor întregi, neșarmurită, — căci specialiștii, sunt ciunțiți prin natura lor, — realizarea unui ideal universalist al Umănilor.

Tănuța textură a valorilor e îmbătată de justificarea lor globală: divinitatea. Și receptarea justă a fiecărei participări la valoare nu e posibilă decât din perspectiva realizării acestui „maximum de Absolut”, cum formula Nicolae din Cuzar, prin eclecticismul benign al valorilor.

E poate o altitudine necreatoare. Poate. Dar e singura omenească: neprometeică și antiiluciferică.

OLGA GRECEANU

Figură cu mărgelă

Figură cu evantai

ARDENGO SOFFICI

de MARIELLA COANDA

În luna August 1939, revista cu doctrină de reînnoire spirituală, intensă și sănătoasă tradiție, Il Frontespizio, a publicat un articol de fond în care Soffici desvăluie firul tainic al personalității sale. Trecut de pragul celor șazeze de ani, artistul și scriitorul își poate îngădui acum un popas de reculegere sintetică: cercetarea prezentului reprezintă prin tinerete generații, cu ajutorul celorlalte două împărțiri ale timpului: trecutul și viitorul. Trecutul e al său și al celor din preajma sa vârstnică, viitorul e al lor, al celor ce pătrund spre cucerirea vieții. Mastrul își dojenește discipolii. Lor le lipsește cea venetică năzuință către absolut, către firea nevăzută a lucrurilor. Soffici le cere să rezolve problema, căreia ei însuși i-a dat un răspuns, nu prin prima gândirii sale individuale, ci cu ajutorul elementului social al ordinii fasciste. Important este să se pună problema în muna a unui scriitor sau artist și un ton strunit, fie pe coarde optimiste sau pesimiste, va întevăța și prelucra răspunsul. Toată această framantare lăuntrică va constitui spirituală concepția despre univers și despre viață a autorului.

Ardengo Soffici, ca și amicul său Giovanni Papini, și-a croit o cale în lume spre a potoli această sete de cunoaștere și de adăncire în miezul pur al lucrurilor. Dacă același dinamism spiritual a mînat pe cei doi gânditori mari ai Italiei contemporane, dacă această energie a căpătat astăzi aceleași îndulgiri spre o continuitate mai bună, în cosmosul național fascist, forma prin care s'a manifestat a fost diferită. Papini a început printr'o atitudine negativă sarcastică. Voia, nemilos, să distrugă totul spre a pătrunde taina și a reconstrui din nou, el singur, universul. Soffici, însă, a pornit cu armă mai elegantă decât sarcasmul: cu surăul ironiei. Papini s'a răboșit în tinerete cu filosofii, s'a împotrivit lui Dumnezeu chiar, spre a cădea apoi în adorare mistică, s'a urit pe sine și s'a negat ca un „om sfârșit”. Soffici nu a căzut niciodată în asemenea excese, nu pentru că posedă mai puțin energie, ci pentru că structura sa spirituală nu-i îngăduia. Frustrul și adevărul sunt două stete care au călăuzit deopotrivă activitatea lui Ardengo Soffici.

S'a născut la Rignanc pe Arno, în anul 1879. Pe la 1900, s'a dus la Paris spre a se perfecționa în pictură. Aci ai de viață pariziană l-au influențat adânc pe tânărul Soffici și nu numai în arta picturală. Întreaga sa concepție artistică și literară păstrează până astăzi, pe lângă fondul autohton puternic de italianitate, un ecou din individualismul francez. Franța trăia prin viziunea impresionismului încă nedegenerată de exagerările post-impresioniste de după 1900. Italia, pe atunci, era în prada academismului artificial, după cum afirmă însuși Soffici, Parisul a rafinat spiritual

și sensorial pe tânărul italian, după cum atestă culegerea de amintiri publicate mai târziu: „La Giostra dei Sensi”, în 1919 sau „Ricordi de vita artistica e letteraria”, în 1930.

Odată revenit în țară, Italia l-a recăpătat însă, pe unul dintre cei mai autentici și fideli filii ai săi. Analizând într'un articol conceptul de italianitate a prietenului său Papini, fără să vrea, a descris o noțiune care îi aparține tot atât de mult și care răsese din amintirile comune inserate în ajunul răboiului trecut. Participă, printre primii, împreună cu Papini, la revista cu orizonturi naționale și de universalizare a culturii italiene, La Voce, de sub conducerea Leonardanului Prezzolini. Tot cu Papini a fondat Lacerba, cea mai revistă cu substrat de italianitate revoluționară. Războiul desăvârșit în Europa i-a apărut ca „o groază chemare spre realitatea lucrurilor și a vieții”. Cu entuziasm lua parte la fenomenul de redșteptare națională și împrăștia cele văzute și simțite pe „cartelle” albe destinate articulelor din Lacerba. Odată, însă, ce și Italia a mobilizat, lăgătuca spirituală cu Papini se rupse vremelnic. Se înrolăză voluntar și la parte ca locotenent la cucerirea muntelui Kobl'ek. El a fixat acest interval eroic din viața sa, — în care a fost de două ori rănit la ochi — într'un memorial intitulat după numele punctului strategic pentru a căruia luare în stăpînire, nu cădă și-a pus flinta în primejdie. Întâmplări impresonante alături de fapte comice sau duloase colorează această descriere, din care, ca într'un roman, se reliează personalități, între cari mai în evidență reese aceea a căpitanului Casati, prietenul și superiorul lui Soffici în război. Dar ceea ce ne interesează cu deosebire, e propria individualitate a scriitorului însuși, pe care îl simțim atât de domn de viață, căruia se părea că aude în șueraul gicaneor mai îndepărtate șapta voluptoasă a unui sârut și care noaptea, dășteptat pe pământul mutat de ploaie, uită o clipă de primăjdie ce-l pîndea, rămânînd înarmurît și observînd cu emoție artistică tabloul impresionist al lumii pădurii sub ploaia din cer și ploaia de gloanțe.

Patria l-a răsplătit pentru atitudine sa demnă și l-a decorat. Ardengo Soffici a continuat să o servească, colaborînd dela început la ziarul care aruncea sămînta reînnoirii naționale, Popolo d'Italia — și a fost printre primii fasciști.

Împietindu-și activitatea artistică cu cea literară, în ultimul timp a dat prioritate indeletnicirii picturale, câștigînd în anul 1932 premiul „Mussolini” al Academiei italiene, pentru pictură. Înraur' de pictorii francezi Degas și Cézanne, Soffici continuă tradiția toscană ottocentescă mai robust reprezentată de Fattori și Signorini. Critica sa de artă plastică voește

să demostreze o teză: impresionismul francez cu care se mîndrește arta franceză, ca fiind izvorit din genul ei național, este, de fapt, beneficiară a artei italiene, din Quattrocento până în zilele noastre. Această afirmație atât de sincer susținută este o mărturie în plus cu privire la specificul italian al lui Ardengo Soffici, complex care, în prima tineretă nu i se relevase încă, deoarece în al său Giornale di Bordo, dinainte de război, scrisese că patriotismul nu ar trebui să existe. Atunci căuta omul pretutindeni. Iar pe sine se cerceta. Și când s'a desvăluit sieși, a înțeles însuși că este unul dintre aceia cari reprezintă quintesența genului națiunii sale. Iubește cu patimă viața, apropiindu-și-o prin toate simțurile și redînd-o prin artă, uneori nudă cum a primit-o, alteori învelită de dorințe spre o nouă cucerire a ei. În general, scrierile sale poartă întipărită o vitalitate latină sănătoasă, rafinată de cultură. Răsul realist toscan se esietizează în surăuri și ironii fine. Optimismul sănătos de fond nu exclude și atitudine me anochică, pe care un om care trăiește viața din plin trebuie să o posede. În „Elegia dell' Ambr”, Soffici apare ca un poet melancolic neclasic, sub înraur'ea lui Foscolo, de care îl leagă o afinitate temperamentală.

După interesantul „Giornale di Bordo”, cu care începe să fie întevărit lumii și s'e-și, după încercarea de roman neterminat din 1911, Lemmonio Boro, după amintirile de război, multe studii și esuri despre arta contemporană și ultimul volum de poezii, Marsia e Apollo, Soffici părea că își începuse activitatea literară spre a se dedica mai ales picturii.

Anul 1939 însă, a înfățișat omenirii o nouă carte de literatură în care maturitatea de gândire și viziune a alina apogeu: „Salti nel tempo”. În luna Iulie a aceluiași an, Ardengo Soffici a primit cea mai înaltă răsplădă de cultură a Italiei: numele de academician.

Pentru noi, judecători obiectivi, cariera artistico-literară a lui Ardengo Soffici ne apare schematică sub forma unei linii îndreptată din afară spre interior. Marle întevări s'au pus. Cosmosul a vorbit sau nu. Dar, seninătatea maturității a adus alt răspuns decât acela cerut dela stelele prea îndepărtate. Specificul său național estetic, armonizat după ideea lui fascist, i-a împlinit dorința de cunoaștere.

În adevăr, Soffici poate să întevăre pe tineri ce năzuințe îi mîna spre viitorul lor de cultură. El, însă, a găsit cheia de boltă în zarea abstră a înconjoară țărurile Italiei sale. Să-l lăsam chiar pe el, unul dintre cei trei directori ai revistei

Femeile în literatură

— Note la corespondența Adei Xenopol-Maria Cuntan —

de VASILE NETEA

Monografia d-nei Marg. Miller Verghi și Ecaterina Săndulescu, Evoluția scriitorului feminin în România, apărută în anul 1935 în editura „Bucovina” din București, ne înfățișează o bună parte din strădaniile și creațiile literare ale unora din scriitoarele române.

Subiectul este departe însă de a fi epuizat, cu atât mai mult cu cât autoarele nu ne-au dat încă nici multă așteptată continuare (vol. II) care promitea să cuprindă biografia și activitatea scriitoarelor Sanda Movilă, Ticu Arhip, Ecaterina Săndulescu, Alice Soare, Sabina Paulian, Ecaterina Pittis, Irina Lecca, Alice Gabrielescu, Lia Hârșu, Mia Frollo, Natalia Negru, Sarina Cassavan, Lucreția Karnabatt, Laurentia Bucalbinsa, Galia Tudor, Maura Prigor, Iza Sion, Otilia Ghibu, Nicole Arion, Eufrosina Palla, Alina Vidrascu, Isabela Sadoveanu, Zoe Verzea, Erastia Peretz, Martha Rădulescu, Anisoara Odeanu, Getta Popp, Sidonia Drăgușanu și Cora Irineu, cât și fiindcă din volumul apărut lipsesc unele figuri de scriitoare care, merita a apărea alături de celelalte camarade de condei și de sbucium. Prin caracterul său de expunere succintă și de bibliografie, volumul acesta, deși de o reală valoare documentară și care aduce o prețioasă contribuție la cunoașterea literaturii

feministe din România, a fost obligat apoi, de altfel și din dorința de a cuprinde cât mai mult, să privească evoluția acestor scriitoare prin esențialitatea și datele sale istorice. Acesta a fost însă însuși planul autoarelor, scopul lor exclusiv, așa că din acest punct de vedere nu li se poate aduce nici o critică. Nici nu urmărim de altfel o asemenea înțelegere. Ceea ce vrem să subliniem este însă trebuința istorică și critică a continuării și adăncirii cercetărilor de această natură, pentru ca astfel contribuția femeilor la dezvoltarea culturii și literaturii naționale să fie cât mai temeinic cunoscută, cât mai clar înfățișată. Înafara creației de artă pură, de artă înaltă, în registrele căreia se pătrunde atât de greu, dar în care scriitoarele noastre au izbutit totuși să înscrie câteva pagini frumoase și rezistente, în societatea românească contribuția feminină se resimte din plin în crearea și afirmarea unei mentalități favorabile aspirațiilor și realizărilor cărturărești și artistice. Din acest punct de vedere contribuția feminină este deosebit de importantă, și ea merită o mai adăncă și mai atentă cercetare istorică.

Lupta feminină apoi, lupta femeii pentru dreptul și posibilitatea de a participa la viața culturală și științifică a neamului, este apoi prin ea însăși o luptă interesantă, un fenomen cultural vrednic de o mai deapărtată cercetare, de o mai justă cunoaștere. În această luptă revistele feministe dela sfârșitul secolului al XIX și dela începutul secolului nostru — cu tot exclusivismul și rivalitățile dintre ele — au jucat un rol de mîna întă și lor li se datorează apariția în arena literară a unui atât de însemnat număr de femei. O revizuire asupra lor nu e deci un lucru inutil.

Întă dece, pornind dela monografia d-nelor M. Miller Verghi și C. Săndulescu, vom încerca să aducem și noi o contribuție la lămurirea și a cunoașterea unor acțiuni și personalități feminine cu caracter cultural și literar.

În această încercare vom căuta să ne servim de unele documente inedite și de unele conjuncturi de fapte mai puțin cunoscute marelui public.

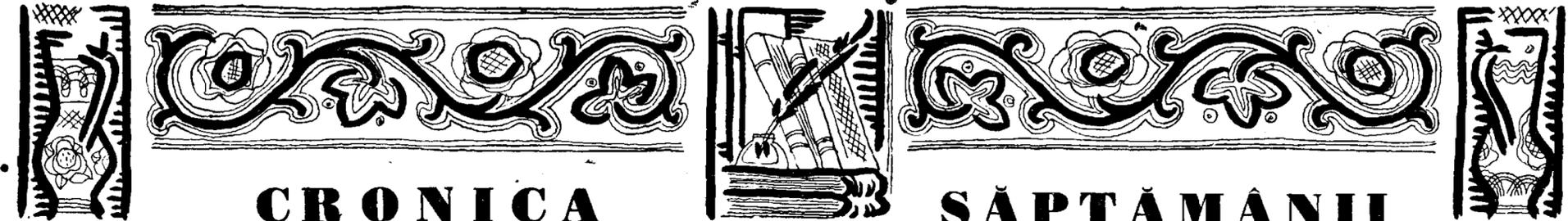
Correspondența Adei Xenopol, sora marelui istoric, cu Maria Cuntan ne oferă un prim început pentru această încercare. Din corespondența Adei Xenopol, condusătoare a revistei Dochia (1896—98), Romăncă (1905), Viitorul Romăncilor (1912—1916), Revista Scriitoarelor (1929) — dar care n'a fost totuși prima femeie condusătoare de revistă românească așa cum se afirmă în mai sus amintita monografie (pag. 209), înțată femeie și înțată revistă de acest fel, fiind

(Urmare în pag. 2-a)

MARIA CABADAEFF-DRĂGAN „Mama”

(Urmare în pag. 5-a)

CRONICA

SĂPTĂMÂNII

URSULA G. BIJI: Drum prin zodii, versuri

Producția lirică din ultima vreme, nu s'a parut demnă de interes și am cercetat-o în diverse cronici, cautând să stabilem punctele de orientare.

Interesul nostru nu s'a îndreptat spre valoarea în sine a poeziei publicate de ieri, ci spre posibilitatea ca ni s'a oferit de a cunoaște preocupările lor spirituale. Pentru că versurile, indiferent de răsfața estetică și artistică, lasă să se întrevadă un spirit viu, chiar dacă ni se pare cuprins de șovăeli. În cazul d-rei Ursula G. Biji, autoarea culegerii de poeme „Drum prin zodii”, este limpede că atenția noastră nu se va opri la realizare, pentru că, dacă debutul d-sale nu consacra, în schimb nu lipsesc semnele spiritului său în căutare de cercetutini. De pildă, însuși titlul pus plachetelor, mărturisește o preocupare puțin banală. E drept, că dacă un lector ar cere autoarei să indice sensul real al acestui „drum” prin „zodii”, explicarea, cu oricâtă bunăvoință ar fi dată, n'ar multumi.

Nu voim să supărăm pe poetă, dacă afirmăm că nici ea nu cunoaște clar înțelesul unor termeni cu întrebuințare frecventă. „Zodiile” ar fi, precum înțelegem, locul unde începe necunoscutul, sau unde gândul neîmplinirii începe să doară.

Din vagul acestor limitări neprevăzute, apăsate de nemulțumire și teamă, poeta nu vede deocamdată cum poate ieși. Ajutorul îi va sosi numai din propria căutare, dacă va proceda cu toată sinceritate, și fără alt țel decât al bucuriei ce trebuie să înlocuiască suferința. Despre calitatea sincerității însă avem o lămurire în prima poemă intitulată „Ecce” unde citim:

Păcatul meu are douăzeci și unu de ani, mamă, și bogăția mea are tot cam latăția...

Mamă, mamă... Prețuim, fără îndoială, modul acesta smerit de autocomandare. Vârsta tânără la care se referă, poate să-i pară poeziei, ca un prag al păcatului, în sensul că dorințele și emoțiile nu pot fi înăbușite oricât le-ar struni frica.

Zodiile amenință ființa care nu se apără destul, și care chiar pare complice cu vecinătățile de teamă, spre care se simte atrasă sau le atrage.

De aci nevoia autoarei de a se smeri, de a muri spre a lăsa locul altei făpturi care să învieze și care să ne fie apoi prezentată cu un „ecce” de consolare.

Pentru că aceasta este sensul profund al recomandării lui Iisus pe Cruce: „văzând pe mama sa și pe ucenicul pe care îl iubia, stând alături, a zis mamei sale: „Femeie, iată fiul tău”. (Ioan, 19, 26). Ne întrebăm însă dacă noi ne mai putem recomanda pe noi înșine, din moment ce am fost recomandați odată, și învățătura a fost dăruită, pentru totdeauna. Mai curând socotim că săvârșim o mare eroare când ne atribuim puterea de a decide de noi, știut fiind că rostul nostru în lume a fost stabilit prin înviere.

În consecință, să fim asemeni „ucenicului” pe care îl iubia Iisus, spre a avea certitudinea că am fost dați pe seama unei mame din care nu ne naștem sub blestem. Dar cine este ucenicul, pe care îl iubia Iisus, și cine este fiul mamei fără blestem? Nu avem dorința să discutăm aceasta și de alt-

minteri, obiectul de față nu o cere neapărat. Stărnim întrebările totuși, spre a schița intrucâtva un „drum” pe care autoarea ar merge cu mai multă siguranță, și ceea ce ar culege ar bucura-o mai mult. Găsim oportunitate să-i promitem ceva ce poate nu s'a gândit, din moment ce vedem că se folosește de acel „ecce”, a cărui justă înțelegere i-ar deschide un „drum” de o bogăție nevisată. Cum rămâne însă cu „zodiile”? Și asupra acestui punct, îndemnăm spre o nouă lămurire, deoarece știm că odată cu învierea, blestemul „mărginirii” a fost ridicat. Suntem liberi să ne apropiem de ori și ce față a vieții, fără spaimă, cu condiția dragostei, și a nădejdei că vom învia din orice moarte.

Lubirea alungă teama de stihii, și doctrina creștină a avut grijă, prin Sf. Pavel, să ne instruiască. Dacă ați nimerit împreună cu Christos față cu stihiiile lumii, pentru ce atunci, ca și acum ați fi viețuind în lume, răbdați porunci ca acestea? Nu te atinge! Nu gusta! Nu pune mâna! (Col. 2, 20).

Dintre diversele sensuri ce le comportă versetul, alegem sensul ieșirii de sub blestemul interdicțiilor, știind că dragostea desființează orice îngărădire. Se înțelege că exprimăm reflecțiile noastre, fără intenția de a le propune ca principiu spiritual, ci doar cu sentimentul că neliniștea acestui prezentă lor aici. Controlăm, cu orice prilej, temeiurile vieții noastre spirituale, fără teama de „zodii”, ci numai a „drumului” drept.

CONSTANTIN FANTANERU

GONG

„CAMELEONII” Comedie în 4 acte de Valeriu Mardare

Vizitarea premieră românească a Teatrului Național din București va fi „Cameleonii”, comedie în 4 acte, de d. Valeriu Mardare.

Autoarea mai are reprezentate comediele „Nu zice vorba mare!”, la Teatrul Național din Cluj; „Ha, dem la teatru”, un act, premiat de S. A. D. R. și reprezentat la Teatrul Național din București și „Omul fără identitate”, 3 acte, la Teatrul „Regina Maria” din București și teatrele Naționale din provincie.

de ROMEO ALEXANDRESCU săturile cele mai caracteristice ale ficțiunii, aspectele cele mai tălănuite, atmosfera vie a realității, totul prin prisma u. lui nescut umor.

Amințiile din viața de artist ale d-lui Niculescu-Basu sunt în același timp o extraordinară pildă a tenacității, a inepuizabilelor resurse de perseverență dusă până la cele mai neînchinate, puițe privațiuni și sacrificii, care au întovărit în drumul lor de urcuș către înălțimile artei, atât pe semnatul cărții cât și pe mulți din camarazii săi de luptă pentru realizarea unui ideal.

Greutățile de astăzi apar neînsemnate pe lângă acelea pe care trebuiau să le îndure cei din generațiile ceva mai vechi, totuși plini de isbânzi și fără a-și conștientiza zămbetul, nici entuziasmul.

Și de sigur, vor îndrăgi mai tare pe autor, pe care de atâtea ori l-au aplaudat în marile lui creații, în multiplele lui incursuri, dar abia acum l-au putut ceti în cutele propriului său suflet, pe care îl vor simți, cu toții, inseparabil de marele talent ce-l cămăruie.

TEATRUL „LUPTA ȘI LUMINA”

„RAMASAGUL” COMEDIE ÎN 4 ACTE DE JEROME K. JEROME

Există o sumedenie de autori dramatici, fiecare dintre ei având alte motive de a scrie piese de teatru.

Asfel, unii scriu teatru pentru că poartă în se pare prea grea și n'au, de-ascemenea, afinități pentru navelă sau roman. Alții, dimpotrivă vor să dea dovadă publicului de marea lor inteligență și, după ce au scris navela, romane, poezii, poeme în proză, proverbe, cugetări, glume, etc. etc., „trăntesc” la teatru și o piesă de teatru.

Pe unii, impresia că în teatru se câștigă mai ușor bani, îi face să

Care este procedul? În mijlocul tiradelor intervin unele rep'ici cari anihilează caracterul emfatic d'autoator spectacolului. Astfel, pe când eroul vorbește despre femeile pe cari le com'ite unele femei socotind că au aceleași drepturi ca și bărbații, se intrucupa la un mo-

ment dat ca să întrebe dacă fripturile pe cari le gătea iubita lui sunt gata.

Ar fi fost o greșală dacă s'ar fi dat o prea mare importanță teatruilor din această piesă, cari se pot rezuma în 5 cuvinte: „Femei, întoarceți-vă la bucătărie!”

Și greșala aceasta n'a comis-o Jerome K. Jerome.

Ștefania Popescu

ment dat ca să întrebe dacă fripturile pe cari le gătea iubita lui sunt gata.

Ar fi fost o greșală dacă s'ar fi dat o prea mare importanță teatruilor din această piesă, cari se pot rezuma în 5 cuvinte: „Femei, întoarceți-vă la bucătărie!”

Și greșala aceasta n'a comis-o Jerome K. Jerome.

I. Gheorghiu

Piesa s'a bucurat de o excelentă distribuție de tineri. De altfel acesta e și marele merit al domnului Victor Ion Popa: Știe întotdeauna să pună în evidență calitățile actorilor tineri, distribuindu-i în roluri potrivite.

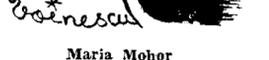
Am avut astfel surpriza de a-l admira pe domnul Ștefan Stoianovici care-a realizat lucruri excelente în rolul difel al tânărului american.

Domnul Mircea Axente a fost un sot foarte simpatic. Domnul Ion Gheorghiu a dovedit încă odată că este un comic plin de calități, care ar face cinste oricărui ansamblu de comedie. Domnul C. Botez este un actor tânăr care va face frumoasă cariera în teatru. Are un desvoltat simț al umorului. Domnișoara Jolou Pavlescu a interpretat cu multă grație rolul soției, dovadă că este cât se poate de înzestrată pentru genul difel al comediei.

Domnișoara Coca Enescu, desigur, tală și cu un fizic agreabil a fost o delicioasă ingenuă. Domnișoara Ștefania Popescu a dovedit că este o bună comediantă, care știe să dozeze efectele comice.

Am lăsat-o înadins la urmă pe dezmăta Maria Mohor care, în fruntea acestei echipe de actori tineri, a știut să dea amploarea cuvenită, d'feliului rol al domnișoarei Hobbs.

TRAIAN LALESCU

Maria Mohor

abordeze genul dramatic; tot așa cum pe unii îi împinge să scrie teatru simpla vanitate de-a se auzi strigăți de public pentru a apărea la rampă la sfârșitul piesei.

Pe Jerome K. Jerome, autorul piesei ce se prezintă la Teatrul „Luptă și Lumină”, nu-l vom trece în nota din aceste categorii.

Viata pe care-a dus-o acest orf, ginal autor englez, îl trădează pe omul îndrăgostit de teatru, care, din tinerete, a cunoscut cu isele, învățând să le iubească și să facă sacrificii pentru ele.

Născut într-o mahala a Londrei, d'n părinți săraci, de mic copil a aflat că trebuie să se ia la trântă cu existența.

Mircea Axente

Viata sa e plină de experiențe. Fost de la vârsta de 14 ani, impigat la gară, plătit cu o leață mizeră, se hotărăște curând să plece cu o trupă nomadă de teatru, interpretând orice gen de roluri.

Ne dăm ușor seama de experiența pe care-a putut-o câștiga un om care a jucat în Hamlet, toate rolurile — inclusiv rolul reginei — cu excepția Ofeliei.

Era normal ca acest om să invite a cunaste publicul, să știe pe de rost toate gusturile acestei mase anonime de capete, să poată deosebi o bucată dialogată de o piesă de teatru.

La acest bogat bagaj de experiență, este de-ajuns să se adauge o fărâmiță de talent, pentru ca să avem în față un bun autor dramatic.

Piesa „Rămasăgul” dovedește toate aceste spuse. Jerome K. Jerome a știut să dozeze efectele, conducând firul acțiunii ca un adevărat maestru. Plină de haz, fără să fie trivială — luată am'nie, domnilor — piesa lui constituie un agreabil divertis-

Comedia „Cameleonii” se repetă în distribuția d-nelor Ana Luca, Eugenia Zaharia și Maria Magda și a d-lor C. Antoniu, Ovid Brădescu, I. Ulmeni, N. Brancovici, Al. Călaru, Th. Păunescu și Gh. Buliga.

Montarea și direcția de scenă au fost incredintate d-lui I. Sahighian, iar decorul d-lui Traian Cornescu.

De o factură nouă și impresionantă, comedia „Cameleonii”, a cărei premieră a fost fixată în prima jumătate a lunii Martie, va fi o surpriză pentru public.

De sub țiparnițele harnice e-dituri „Cugetarea” va apare — chiar în prezentul sezon literar, romanul de amplă inspirație al tânărului scriitor dobrogean N. Papatanasiu, intitulat: „Dellorman”.

DELIORMAN De sub țiparnițele harnice e-dituri „Cugetarea” va apare — chiar în prezentul sezon literar, romanul de amplă inspirație al tânărului scriitor dobrogean N. Papatanasiu, intitulat: „Dellorman”.

Tinerimea artistică Sculptura

Ca mai toate expozițiile de sculptură dela noi, aceasta a Tinereții artistice, colectivă, deceptionează. Abia dacă din mulțime și plătetele bucăți expuse, se pot remarcă, prin calități de inteligență, tehnică și est plastică o duzină de lucrări. În fruntea tuturor stă excelentul portret datorit domnului Trimescu, realizat prin mobilitatea ve a jocului de umbre, prin acuitatea psihologică a personajului.

Câteva bune capete expuse d. Călinescu, într-un gen mai dulce, mai grav și mai melancolic. D-nul Boris Caragea, ne verifică prin 3 din statuile sale, opinia despre calitățile de stilizator și pasăutor al esențului din forme. D-za Zoe Băicoanu, într-o atăță bărbătească, reușește să aibă forță. D. C. Medrea expune un bun nud, arhic în formă și binevăzut ca volum, să-turi de un Christ nițel prea imantizat, în postură unei safetru. I zice prea omășu. (Göttergymnastisches). D. Peer Merle, admirabilul armalier, are portrete, (pentru că portretele sunt, atât de viu e exprimat sufletul înțelesului) trei portrete, maeștră lucrute, de animale.

Maș expun d-nul Spathe, Barasche, Hahn, Pupp, Georgescu, Ionănescu, Leonida etc.

O completare trebuie să facem cronicele, trecute amintind despre foarte frumoasele desene ale d-nei Adina-Paula Moscu-Medinte, asemănătoare acelor vestite „crayons d'Ingres”, a căror factură o realizează. Chiar portretul în ulei datorit aceleiași, are ceva din faza etruscă a lui Ingres; perfecția desenului, idealul formal, raționalismul al cadrului.

D. Alexandru Moscu, într-o factură destul de ascănătoare, cu mai puțin delicateță dar cu mai bărbătească forță, realizează lucruri de luat în seamă. Pentru complectarea tabloului acestei familii de artiști, Despina Moscu-Gyrokassza, dău o știință a culoareii mai complicită, în slujba unei simțiri mai sălbatice, mai puțin socializate.

O surpriză însemnează cele 2 nașteri moarte (mai ales cea cu mărășle negre pe fond bleu-ros), semnate Anisia Stănescu. Dacă n'am vorbit în cronica trecutată despre ele, e numai pentru că ni s'au păcut prea multă vreme, maeștră Vasile Popescu. Dar faptul de a fi putut fi atât de aproape de subtilul colorist, e locuințat un omășu pentru câteva pe care-l socotim în începutul carierei. Anisia Stănescu va fi un nume în pictura noastră.

Un cuvânt trebuie spus și despre omășurile d-lui Brădescu, realizate în marmore policrome. Gen difel, în care artistul reușește să se ridice la înălțimea modelelor protocrestine ale genului, realizând un hiearism abstract și magnific în elementaritatea lui înfricoșător de supranumană.

INTERIM

CINEMA SCALA: „SĂNGE MEXICAN”

Fără complimente: o comedie foarte reușită.

Judecând după ilaritatea din sală, a plăcut mult această rezenire la formulele comice din îndepărtatele timpuri ale filmului mut, dintre care menționez bătaia cu prăjituri „made in America”.

Judecând și după „fasonul” rochiilor „sistem Ann Sheridan” exclus, fiindcă-și dai seama, în unele scene, că nu-i deloc artificială expresia ei de admirație pentru tot ce privește arta.

N'ar fi exclus să fie așa — nu parte din această categorie de oameni cari văd lucrurile și chiar viața într-un mod specific rol, preoată Brigitei Horney o carieră strălucită.

Oiga Tschekowa, intinerită cu ajutorul machiajului ar fi drăguț dacă n'ar afecta chiar mai mult decât îi cere rolul. Era corectă așteptată că joacă alături de Karl Raddatz și Ewald Balsler, în locul frumosului Adalbert von Schlettow?

ADRIANA NICOARA

CINEMA RUGAL: „MĂINI DESCĂTUȘATE”

Fără complimente: o comedie foarte reușită.

Judecând după ilaritatea din sală, a plăcut mult această rezenire la formulele comice din îndepărtatele timpuri ale filmului mut, dintre care menționez bătaia cu prăjituri „made in America”.

Judecând și după „fasonul” rochiilor „sistem Ann Sheridan” exclus, fiindcă-și dai seama, în unele scene, că nu-i deloc artificială expresia ei de admirație pentru tot ce privește arta.

N'ar fi exclus să fie așa — nu parte din această categorie de oameni cari văd lucrurile și chiar viața într-un mod specific rol, preoată Brigitei Horney o carieră strălucită.

Oiga Tschekowa, intinerită cu ajutorul machiajului ar fi drăguț dacă n'ar afecta chiar mai mult decât îi cere rolul. Era corectă așteptată că joacă alături de Karl Raddatz și Ewald Balsler, în locul frumosului Adalbert von Schlettow?

ADRIANA NICOARA

Femeile in literatura

(Urmare din pag. 1-a)

Elena Sevastos conducătoarea revistei Rândunca (iași 1893) — vom afla unele interesante amănunțite feminine, de ordin literar, dela sfârșitul secolului al XIX, precum și afirmarea dorinței de a întemeia un teatru pe a cărui scena să se joace numai piese scrise de femei. Corespondența de care ne servim a fost scrisă de Adela Xenopol în epoca redacției revistei Dochia, (înregistrată la Academia Română sub aceluși număr ca și scrisorile lui O. Goga aparute în nr. 6 al „Universul Literar” și a fost adresată Mariei Cunțan la Sibiu.

Mei înainte de a evidenția însă conținutul acestei corespondențe, ne simțim obligați a spune câteva cuvinte despre scurta viață a revistei Dochia. Revista aceasta a apărut în București la 1 Maiu 1896, încetându-și apariția la sfârșitul lunii Aprilie din 1898. Apăsă lunar, Programul Dochiei era afirmarea drepturilor și a aspirațiilor feministe. Printre colaboratorii și colaboratoarele ei figurau: A. D. Xenopol, Stanca (pseudonim), Ina Bucov, Smara, C. Nicolai Pavelescu, V. A. Urche, Virginia Măcelaru, D. Karr, Valeria Hulubei, Silvia Em. Drăgoescu, Corneia din Moldova, Helrat, Elena Sevastos, Nelli Cornea, Iulia Sdeu (traduceri) Maria Cunțan, etc. Cu excepția savanților A. D. Xenopol, Urche și a bardului Cincinat Pavelescu, Dochia era deci o revistă scrisă mai mult numai de femei. Printre pasiunile de proză și de versuri ale acestor entuziaste cu-cuane madrigalurile și „liedurile” lui Cincinat scintău ca niște luceferi de argint. (Cincinat era pe atunci un foarte tânăr de-

butant iar prezența lui la Dochia, deși frecvența cercurilor lui Macedonschi, se explică desigur și prin prezența în paginile acestei reviste a unor obrajori cu cântec). Deși în afara subiectului, totuși nu putem renunța la reproducerea a două strofe scrise de Cincinat Pavelescu în 1896:

Iată acest „madrigal” apărut în nr. 1 (1896): „Ca ori și ce poet sărac Buchete mari nu pot să-și fac. Dar sunt al muzelor amant Și pui în fiecare floare A mea iubire arzătoare Și o lucrime de diamanți”.

Și acest fragment de „lied” din nr. 7 (1896). „Tu ai în legetul tău mers Ceva din ritmul unui vers! Mijlocul tău strâns în corset E mldios ca un sonet. O! cum ai vrea să te închid În armonia unui lied”, etc. etc.

Aceasta au fost urteruile vestitiei și emoționante Serenade!

Printre colaboratoarele Dochiei, încă dela început, Adela Xenopol a ținut în mod special să o aibă și pe Maria Cunțan. Va fi fost în acesta dorință și sincera apreciere pentru talentul poetei dela Sibiu, dar și calculul că astfel revista dela București va avea ecou și influență și în Transilvania.

Corespondența poartă pecușita întreagă a firii feminine, cu toate impulsurile și accentele ei, înfățișează însă pasiunea viguroasă a Adelei Xenopol pentru Dochia, și preocupările cărturărești a două femei de aleasă cultură și de real talent.

VASILE NETEA

Valeriu Mardare

de ROMEO ALEXANDRESCU săturile cele mai caracteristice ale ficțiunii, aspectele cele mai tălănuite, atmosfera vie a realității, totul prin prisma u. lui nescut umor.

Amințiile din viața de artist ale d-lui Niculescu-Basu sunt în același timp o extraordinară pildă a tenacității, a inepuizabilelor resurse de perseverență dusă până la cele mai neînchinate, puițe privațiuni și sacrificii, care au întovărit în drumul lor de urcuș către înălțimile artei, atât pe semnatul cărții cât și pe mulți din camarazii săi de luptă pentru realizarea unui ideal.

Greutățile de astăzi apar neînsemnate pe lângă acelea pe care trebuiau să le îndure cei din generațiile ceva mai vechi, totuși plini de isbânzi și fără a-și conștientiza zămbetul, nici entuziasmul.

Cei ce vor ceti amintirile marelui cântăreț român George Niculescu-Basu, vor înțelege multe din evoluția teatrului românesc, vor putea privi în altă lumină viața scenei, vor putea isoc cunoștință de aproape cu atâți artiști care au însemnat ceva în lumea actoricească și a cântului și de care nu odată au ziseră, răslețit, câte ceva, știind numai că au existat și rămânând cu totul depărtați de înfășișarea, rostul în scena românească și sufletul lor.

Vor pătrunde altfel bucuriile și durerile, vor respira mai de aproape tainele și farmecul, a tracția și rigorile, omeneșul și înălțările scenei.

Și de sigur, vor îndrăgi mai tare pe autor, pe care de atâtea ori l-au aplaudat în marile lui creații, în multiplele lui incursuri, dar abia acum l-au putut ceti în cutele propriului său suflet, pe care îl vor simți, cu toții, inseparabil de marele talent ce-l cămăruie.

VOLUMUL DE AMINTIRI AL D-LUI GEORGE NICULESCU-BASU.

Hotărârea admirabilului artist liric George Niculescu-Basu, cântăreț a cărui valoare și popularitate se dispensează de orice comentarii, de a-și scrie amintirile, a fost de două ori ferocă. Odată pentru că într'adevăr sa-cul de amintiri al artistului era o avuție care merita să fie împărtășită și altora. Și tot pe atât de ferocită, prin darul cu care sunt istorisite nenumăratele scene savuroase din trecutul teatrului românesc, din mediul specific al operii și cântăreților dela noi, din Italia și de prin alte meleaguri, colindate de artist.

Desi scrisă fără pretenții literare și fără romanțări căutătoare de efect, cartea d-lui Niculescu-Basu găsește adesea drumul emoției, nu prin cuvinte căutate, dar prin accentul ei sincer, prin sufletul de iubire credincioasă a artei ce se desprinde în fiecare clipă, împlinită cu un umor și o vioiciie care îi răresce farmecul și o ascund, cu disoreția și pudorea artistului adevărat, în desicul altor în-tâmplări hazlii, buclouăce, neașteptate, care abundă în volum și se perindă neîncetat în fața cetitorului.

D. Niculescu-Basu dovedește, fără a face altceva decât să dea curs liber povestirii sale rupte din viața de sbucium și de vor bună a artiștilor, că este și un rar cunoscător de oameni. Fără a urmări să întocmească laborios portretul amănunțit al fiecăruia din personajele, adevărat carnaval de apariții din toate colțurile teatrului nostru și străin din ultimele decenii, care iau parte la acțiunea istoricistilor, autorul isbutește să prindă, ca din întâmplare, tră-

DIAGNOSTIC

Cu Catrene de N. Papadopol

Prietinilor mei: Has, Coca și Pișto

Sunt grav bolnav. Faptul nu l'știu încă, dar îl presimt. Traiul mi-a devenit insuportabil și mă paște gândul sinucidării. Nu pot spune o vorbă ca să nu strănut, iar pe urmă îmi vine pe nas un fel de damă cu înșepături, ca țâțna dela sifon.

Să și se întâmple odată, de două ori, faptul nu e grav, dar de cincizeci de ori pe zi, e.

M'am dus deci la Odisseu, de care mă leagă o veche prietenie, fiindcă m'a scăpat de nevastă și l'am spus cam așa:

Cum Dante pe Ovid, jos în Infern De mână prietenească l-a purtat, Așa mă poartă tu în Purgator Și du mă drept la domnul Hippocrat.

Odisseu s'a lăsat înduioșat de tonul pe care l-am vorbit și mi-a răspuns emoționat:

Voi merge-acum cu tine 'n Purgator Copil pe-beaz, strâjit și muritor Un diagnostic Hippocrat să-ți pună. Un diagnostic să-ți ajungă-o lună.

După care m'a luat de mână și am pornit. După vreo 40 de pași ne găseam în fața unei uși pe care scria discret: Walter Clop. La vederea tăbliței scrise doar cu inițiale, Odisseu îmi spuse, dar de data asta ferm:

Lasă-ți amice aici orice elanuri Nu te jena de fel-de-a-mea prezentă Și nu uita că orice prudență E mama fabricii de porțelanuri.

Implinită și această formalitate, care face parte din preliminariile unui diagnostic, ne strecurăm spre o ușă laterală și apoi intrăm. Odisseu face prezentările:

— Imi dați voie, domnul Hippocrat, domnul Bolnavu...

— Imi pare bine!
— Și mie!
— Luați loc. Sunteți bolnav, domnule Bolnavu?

— Da, domnule Hippocrat.
— Carevazăciocă acesta este motivul vizitei dumneavoastră!
— Da.
— Desbrăcați-vă.
— Să-mi scot și pantofii?
— Nu, numai cămașa. Vă voi asculta inima.

Domnul Hippocrat mă prinde cu intimitate de talie și își apasă urechea pe inima mea, pe care o pân-dește nemșcat ca o fiară de pânză.

— Aveți amețeli?
— Nu.
— Spuneți: 16, 984, 683.
— Vârsoți?
— Nu.
— Mă mir. În mod normal, dumneavoastră trebuia să fi vârsoat de 15 ori pe zi. E și aici o anomalie! În rezumat însă boala dumneavoastră e foarte gravă, deoarece sistula nu se produce în condiții normale, fapt care aduce după sine uzura. Trebuie să vă îngrijiți serios. Ar fi păcat!

— Dar plămânii?
— Eu sunt specialist numai în inimi, domnule, — mi-o reteză scurt domnul Hippocrat, de maladiile bojecilor este specialist colegul meu de alături, pe care trebuie să îl vizitați neapărat.

Domnul Hippocrat își aruncă ochii spre o furturie de colivă, ascunsă discret într'un colț, mai privi odată speriat spre mine ca și când m'ar fi întrebat: n'ai murit? după care măzgăli ceva cu ruhne gotice, ceva care cetit după alfabetul latin ar eși: șoșon.

— Strănutul dumitale cred că e din cauza circulației. Uite, ține bi-letul ăsta și dute dumneata la circulație...

— La serviciul circulației de pe lângă Prefectura de Poliție?
— Pardon! Am vrut să spun la colegul meu, care este specialist în circulație.

— Am onoare!
— Și eu!
Iar Odisseu mă ține din nou de mână și mă vâra pe o altă ușă:

Indemnul cunoașterii

Mă lupt cu tainele'n urcare, Cunoașcător a tot să fiu Și'n cărți cu foi de piatră scriu: Atâtea lucruri sunt, pe care Nu le-am știut și nu le știu...

De-am cercetat văzduh și mare, Pământu'n întreg și tot ce-i viu. Comoara vântu' în pustiu: Atâtea lucruri sunt, pe care Nu le-am știut și nu le știu...

Priviri închise din născare M'or urmări până la sicriu Și 'ntreg neantul străveziu, — De n'oi ști mâine — un tot pe care Nu l-am știut și azi nu l'știu...

— Uite, vei lua picăturile acestor de 16 ori pe zi. Și caută-te nu te lăsa. Ești tânăr.

Sunt emoționat. Deci boala mea e mult mai gravă.

— Am onoare!
— Și eu!

Odisseu, care probabil ghicise că boala mea e mai gravă și care era obișnuit cu ritualul hipocratic, zâmbea, zâmbea, zâmbea.

Am atins în fața unei alte uși. Intrăm.

— Imi dați voie, însepe Odisseu, domnul Hippocrat, domnul Bolnavu...

— Cum, tot domnul Hippocrat, mă mir eu.

— Tot, spune scurt domnul Hippocrat. Vă rog luați loc și desbrăcați-vă, domnule Bolnavu.

— În ce regiune?
— În regiunea toracică, vă rog.

Domnul Hippocrat, care are doi limbrici vâriți în ureche, îmi plimbă pe coaste și stern un fel de pecete și îmi spune:

— Respiră... Așa!... Tușește... Așa!... Tușește!... Respiră!... Tușește!... Respiră!... Zi 33, zi 33... zi 25 de minute 33... Așa! Așa! Bravo!

Domnul Hippocrat pare mulțumit de felul în care îl executasem ordinea. Totuși nu părea lămurit în cecece privește diagnosticul pe care să-mi-l pue. De acela scoase o bucată de carton care reprezenta o ființă, așa cum avem noi la școlile militare.

— Vezi ființa asta?
— O vâd.

— Încearcă dela distanță aceea să scuipi în centrul ei. Mă execut îndată, dar nu tocmai bine, fiindcă abea reușesc să nimeresc în cercul 5.

Domnul Hippocrat este de data aceasta edificat.

— Situația dumitale pulmonară, domnule, e gravă. Abea ai reușit să scuipi în cercul 5 ceace însemnează că n'ai destul presiune. Și pe urmă se odă înaintu-niște șgomote înțiorătoare, mai ales când spui 33, încât am impresia netă că circula prin dumneata un Ford tip 23. Ia lucrurile în serios și nu te lăsa. Ești tânăr și ar fi păcat!

— Dar cu strănutul meu și sifonul?

— Strănutul dumitale cred că e din cauza circulației. Uite, ține bi-letul ăsta și dute dumneata la circulație...

— La serviciul circulației de pe lângă Prefectura de Poliție?
— Pardon! Am vrut să spun la colegul meu, care este specialist în circulație.

— Am onoare!
— Și eu!

Iar Odisseu mă ține din nou de mână și mă vâra pe o altă ușă:

— Imi dați voie: domnul Hippocrat, domnul Bolnavu.

— Imi pare bine!

— Și mie!

— Sunteți bolnav?

— Da, strănut și îmi vine cu sifon pe nos.

— Desbrăcați-vă.

— Și pantalonii?

— Nu, numai mâna dreaptă.

Trebuie să vă iau tensiunea. Domnul Hippocrat îmi înfășoară mâna dreaptă în niște chingi și începe să pompeze dintr'o bășică, apoi mă atinge la încheietură cu un fel de ștampilă. Operația e scurtă. A terminat. Pare însă îngrijorat.

Domnule, cazul dumitale e grav. Dumneata ai arterele prea subțiri și venele prea groase. Din pricina dezechilibrului de presiune ce se întâmplă când se pritocește sângele, dumneata simți nevoia să strănuți. Cu constituția dumitale n'ai ideile ce bine ai fi dus-o dacă aveai arterele ceva mai largi, iar venele ceva mai strâmte. Oh! Atunci...

— Dar sifonul!

— Acesta cred că este din cauza compoziției acide a sângelui dumitale. O analiză n'ar strica!

— Mă duc să-mi facă o analiză.

— Am onoare!

— Și eu!

Odisseu mă duce direct în laboratorul de analiză unde face prezentările ca mai sus. Coincidență: pe doctor îl chema tot Hippocrat.

— Doriți o analiză?

— A cui?

— A mea.

— Integrală?

— Nu, parțială.

— A căreia din cele patru humori?

— A sângelui.

— Din ce punct de vedere?

— Al compoziției.

— Adică?

— Da.

— Adică dacă este acid.

— Perfect. Domnule Bolnavu, te rog desbrăcă-te.

— Să scot și ciorapii?

— Nu, descoperiți-vă numai o mână. Am să vă iau sânge.

— Mult?

— Cred că un serti de kil nu ajunge. De-o mai trebui, om mai lua — și Hippocrat zâmbi ștrâng-gărește.

Un serti de kil, reflectez eu, nu e mult. Numoi de s'ar face la loc! Domnul Hippocrat îmi scoare mai întâi mâna, mă leagă cu un mat, apoi îmi vâra în carne un oar cât o sulă.

— Nu-i așa că nu te doare!

— Nu, fac eu baijocoritor, deși sunt cum mi se desumăla vinele din cauza sângelui pierdut.

A terminat. Domnul Hippocrat privește triumfător sculțuța cu sânge, apoi dispore într'o comeră alăturată, de un revine curând.

— Domnule, sifonul care-ți vine dumitale pe nas nu e din pricina acidității sângelui. Dimpotrivă, sângele dumitale e prea alcalin, ceace e îngrozitor. Ar trebui să mănânci acrituri, lămâie, corcodușe, pere pădurețe sau să citești versuri. Stareo dumitale este însă îngrijorătoare. N'ar trebui să te lași...

— Ar trebui să-ți faci și un examen sintetic...

— Hai Odisseu!

— Hai!

Ajunși afară, îi spun discret lui Odisseu:

— Crezi că un examen sintetic este necesar?

Desigur, fără acest examen nu faci nimic. El este media proporțională a diagnosticelor analitice parțiale în legătură cu coeficientul hormonal și al potențialului electric din subconștient.

— Ești formidabil Odisseu, mă entuziasmezi eu.

— Te cred, răspunde el modest.

Odisseu pare însă obosit, așa că nu mă mir când îmi spune la un moment dat:

— Scuză-mă amice 5 minute!

cu sifon pe nas, afumă-te cu mălai și zi de 7 ori:

Cu ibric, cu fistiic Nu mai ai nimic, Du-te boală pe pustie Că te fac piție.

și-ți trece imediat!'. Spune dumneata, nu și-a trecut?

— Mai e vorbă!

Îi povestii lui Odisseu întâmplarea cu Subhippocrații, dar el în loc să protesteze, mă întrebă răspicat:

— Ce vrei să știi?

— Ce am.

— Adică un diagnostic!

— Exact.

— Tu știi ce e un diagnostic?

— Nu!

Odisseu făcu o reverență, apoi îmi spuse cu o voce gravă:

Un diagnostic e o axiomă Ce îți arată cum se intră'n comă. Dacă te cureți e un fapt fatal, Ce n'au murit atâtea? Nu fi banal!

— Bine, zic eu, dar baba lo făcu sănătos pe Subhippocrat, pe când eu...

— Ce copil ești, îmi spuse Odisseu. Ascultă:

Decât o babă viața să mi lungăscă Cu păr de lup, cu broaște și cu iască

Măi bine vreau cu'n diagnostic bun La poarta iadului subit să sun.

— Ah, Odisseu! făcuți eu în ex-taz, ești parnasian!

— Dar ești în răspuns, zâmbind șiret:

— Și de data asta te înșeli puțin.

— Domnule, ascultă aici ce-ți tiule!... fiindcă eu sunt șef de ser-pun. Baba m'a învățat așa: viciu clasa I cu două gradații... „dacă te apucă strănutul și-ți vine

Ca să nu mă plictisesc, iau loc pe o bancă. Lângă mine mai sunt doi înși în halate: doi Subhippocrații care discută.

Trag cu urechea — urit obicei! — și ce aud mi se pare înfiorător:

— Nu-i așa că am avut dreptate?

— Ai avut dreptate, ce să zic!

— Domnule, ascultă aici ce-ți tiule!... fiindcă eu sunt șef de ser-pun. Baba m'a învățat așa: viciu clasa I cu două gradații... „dacă te apucă strănutul și-ți vine

SECRET

(Fragment)

de EUSEBIU CAMILAR

— Ai să mai mergi? o întreba Manai smucind-e încodată de păr: ț'am spus că acolo e pierzania lumii.

Samca își așeză capul pe mâini și aștepta lovitură. Dar pe semne că pe moșneag îl dureau acum picioarele, căci începu s'o lovească cu pumnii. Apoi o smuci iar de păr, să-l vadă fața.

— Așa era și mâta... spunea el; n'o scoatei d'ntrele ei, nici cu boii. Și cu cât o lovea, cu atât se'nfurta mai rău.

— Dacă și s'a făcut a om, am să te tai cu toporul... Abea când pași tatălui ei se auzură cepând înspre sură. Samca își cuprînsse obrazii în palme și începu să plângă în hohote. Bocetul ei tzei nunaidecât cămilă vecinilor și peste case trecu ca o spaimă. Ca și'n alte nopți, Samca ieși pe prîșcă, cu părul lung despletit și bocea în gura mare. Manai venea din sură și punea mâna pe căte-o bătă.

— Taci din gură — taci. Te-aud osmerii. Dar fata bocea mai tare și Manai se'ntorcea desnădăjduit în bălog. În seara aceea a bătut-o pentrucă peste zi fata fusese peste drum la un fel de petrecere unde cântau nște țigani cu viole și verisera și câțiva flăcăi. Era un fel de sărbătoare, pentrucă vecinul își isprăvisse casa cea nouă și chemase vecinele să-i ungă pereții cu lut. La urmă, ca răspătă pentru lucru țigani, prînseseră a zice din viori și gospodinele și fetele jucau cu flăcăii.

Dar asta era o greșală mare în fața lui Dumnezeu, acum când seceta uscase ocoarele. crsepe păpușoi abea crescuti până la oul piciorului. Cui li mai arcea acum de vedere, cana cerul pecepesca așa ce cerul pământeni pentru neajururile lor. Ar fi trebuit să n'ai inimă. ca să nu vezi căt trăpăid făcea seceta în țarina Lisaurii și n'alte țării, până departe sub munte.

Ieșeseră popii cu icome și purpuri. se rugară pe la fântâni, pe sub pomii singurateci din câmpie, dar ploaia mult așteptată nu mai venea. Un vânt fierbinte usca firsoarele galbene ale găului, secării, orzului. Și se usease mai cu seamă păpușoiul, toată nădejdea oamenilor.

Se spunea că prin alte părți prăpădul ar fi mai mare, că veniseră tăcustele întunecând soarele 'n amiază — și au ros până și spirii de pe imășuri. Cică sate întregi își luau lumea 'n cap fugind mai spre miazăzi, unde câmpul era verde, în plină creștere, sub ploile care cădeau la timp. Și toate svonurile se adevereau zi cu zi. Când Lisauranii văzură primii pribegi, galbeni la față, călări pe cai mici cu coastele țesite, a fost un fel de groază; gospodarii căzură adânc pe gânduri, iar femeile ieșiră la câmp să cânte cântece de mont asupra păpușoiului uscat.

Unii Lisaureni care știau să citească, se adunau noaptea și gângăveau la lumânările palide rugăcumi nesfârșite d'nt'o cărțule veche pe a cărei filă d'ntăi spunea cespere venirea apropiată a lui Antichrist. Unii credeau d'n tot sufletul că se apropie sfârșitul. Așa cumpănă nu se mai văzuse niciodată, nici unul din bătrâni nu văzuse, nu auzise să mai fi căzut peste oameni un astfel de blestem. Se'ncheia a șaptea săptămână de secetă și cerul rămânea același, fierbinte ca un cuptor nesfârșit care parcă trosnea în înălțimi de dogoare. Noptile se răcoareu puțin, mai ales pe la cântatul cocșilor — și — atunci prindeau să rață vitele legate la pripoane, iar gospodarii întinși pe prîșpe se sculau repede și se uitau spre miazănoapte de unde așteptau să vie nouii.

În alte părți, se spunea că a plovat cu un fel de cenușă roșatică; și că un vânt mare a odus nu se știe de unde niște făpturi, nemașvăzute, un fel de pesti cu cap de broască și cu aripi de lilac. Oamenii ar fi sărit în-

spăimântați cu coasele și cu topoarele, dar dihanțiile erau așa de multe, că ajunseră până la pragurile caseilor, încât oamenii stau cu ușile zăvorâte. „Ca pe vremea Egiptenilor... adăugase omul străin care spunea lucrurile astea; „ca pe vremea când jidovii cărau stânci în robia lui Faraon”...

Cititorii se strâneau acum mai des, veneau îmbrăcați în cămăși curate de a, spălați pe mâini cu îngrijire, cu mustățile răscuțite; și toți înaintea de-a porni la adunare, sfărâmau bustoc în palme, ca să miroase frumos. Căci trebuiau să fie pregătiți în ceasurile astea mari când se așteptau atâtea minuni.

Manai se descurca mai bine decât toți în citirea cărțulei, deaceea celălți gospodari îl credeau mai-marele lor. „Și noi și copiii noștri”, spunea Manai, trebuie să dăm pildă satului. Dacă copilul n'ascultă, ia băta! Căci altfel, cum vom face să înțelegă că nu trebuie să-și facă de cap și să-l mănânce mai rău pe Dumnezeu?”...

Spunea vorba asta, pentrucă el așa făcea acasă la dânsul. Și nu simțea nici o părere de rău, după ce-și bătea fata. „Să știe alții, spunea el, că la mine nu se țartă”. Nu spus înțeleptul: „ochi pentru ochi”? Și Dumnezeu pe care-l desprindeu gospodarii în fiecare noapte din paginile cărțulei, era un căntăreț cu giclav, răzător. N'a adus brodește, n'a adus șurpi, și alte atâtea gângăni, ca să sperie Faraonul? N'a pedepsit cu foc și pucoasă pe toți vinovații din vechime?

Afară, cerul nesfârșit scliepa de mulțimea stelelor. Era liniște mare, dar nimeni nu dormea în Lisaura. Intinși pe prîșpe, oamenii se uitau drept în sus la stelele albe care parcă le făceau semnc. Tot mai des, în mijlocul nopții, s'auzeau dinspre drumul cel mare din inima satului, șgomote de cară, nechezat de cai, glasuri îndemnând dobitoacele la deal.

Teceau tot mai mulți pribegi dinspre munți și spăma creștea tot mai puternică în inima Lisaurienilor. „Ce vom face?... se jelau, copiii vor crăpa de foame la seară; vitele s'or usca în ocoale”...

Într'o seară veni la casa lui Nicolai Manai trei oameni străini. Cel care intră întâi era înalt, încins peste cămașa cu un brâu roșu. Ca și celălți doi, mai bătrâni și cu bărbii vineții, avea o trabață la sold. Tustrei intrară cu pâlărită în mână și întâi se uitară tăcuți la fețele celor zece gospodari așezați în jurul mesei, apoi cel tânăr, nalt, zise parcă zâmbind:

— Pacea lui Isus...

— Deasemenea și dumitale... răspuseră gospodarii și câțiva se rădicară.

Manai tocmai ținuse un fel de cuvântare cum trebuie să se poarte oamenii, cum trebuie ținuti d'n scurt copiii apucați pe căile Satanei. „Dacă n'ascultă, ia băta... încheiasse el ca și'n alte seri. Se vede că străinii escultaseră la prag, căci cel înalt zise:

(Urmare în pag. 4-a)

Primăvară tristă

Când se albi de primăvară casa noastră, Ară un ungar trușas la fereastră.

Brazde nouă spintecând șiroag, Imi venea cu ele până'n prag.

Astupai un grajd d'nspre livadă, Boii mei de păclă să nu vadă

Că pe un strânceam ieri pâinea și fănul, Altu-i muncitorul și stăpânul...

Codobaturile, trei pe-un păducel, Nu vrură să umble după el;

Nici fluturii să-i zboare dinainte, Nici vântul să pogore și să-l svinte.

Ară un ungar mal de zi îngustă, Cu plugul lui vârgat, adus din pustă

Și se mira că'n brazele mănoase, Nu-s râme carbe, ci săgeți și oase.

I. CALBOREANU

STEFAN STANESCU

EUSEBIU CAMILAR:

(Urmare din pag. 3-a)

— Nu cu băta, frate... Nu cunoști d-ta sabla cuvântului?...
Manai își trecu mâna prin barbă; ochii i se aprinseră deodată:
— N'ajută la nimic sabia asta, om bun...
De fapt îi venea să-l întrebe: „Ce-ți păsă d-tale? De ce-ai ascultat la ușă?” Dar își mușcă buzele și privi mirat fețele străinilor.
— Dar voi, întreba el, dincotro? Sunteți tot de cei cu seceta? Apoi le făcu loc pe lavită.
— Nouă n-î sete... zise unul dintre străini. N'ai d-ta ceva apă? Manai stătu o clipă pe gânduri.
— Apa, om bun, îi de mare preț acum. Vitele ni le-adăpăm cu mâl de pe fundul fântânilor.
— Înși în tindă îi spuse femeii lui care stătea după ușă:
— Adă niște must pentru oamenii ăștia.
Peste puțin Semca intră cu un ulcior de lut, plin cu must de pere; umplând ulciora, o întinse străinului celui mai tânăr.
— Na-ți. De suflet, mamă...
— Dumnezeu s'o țerte... zise străinul și bău mustul până la ultimul strop.
Samca turnă și celorlalți doi, apoi puse ulciora pe masă și sta în mijlocul casei, cu ochii în pământ.
— Du-te... îi făcu semn Manai.
Intorcându-se să iasă, fata privi pe sub gene chipurile străinilor, apoi ieși rețecă, în vârful picioarelor. Se opri în tindă și se ascunde după ușă s'asculte. Afară, luna lumina până la prag, intra în tindă până la picioarele ei.

— Care vi-l rostul? întrebă după câțeva vreme Manai.
In casă se lăsase liniște grea
— Noi, începem drumețul înalt, suntem de pe lângă munți. Urmblăm prin sate să răspândim cuvântul Domnului. În curând vor fi și alte semne. Vremea se apropie...
Semca, privind prin crăpătura ușii, vedea toată fața străinului, albă în lumina lunărilor. O cuprinsese par'că teama când acesta se ridică de pe lavită, scoase din trăsă o carte groasă și se apropie de lumină și puse în ulcior în mijlocul mesei.
— Să cercetăm cuvântul... începem el deschizând cartea drept la jumătate. Ca să vedeți cât îi de mare mila Tatălui, ascultați întâmplarea de la Sodoma...
Răsfolii repede, apoi începu să citească pe la începutul cărții. Spunea acolo despre trei feciori veniți la Abram sub un stejar. Și se negociau: „dacă în cetate vor fi o sută de drepti, o vei pierde?” „Nu o vom pierde...” răspundea feciorul cel mai luminos. „Dar dacă vor fi cincizeci?”

Semca asculta și se uita afară la fereastra vecinului unde scilpea lumina altă a lunii. Și închipuiea ei țesea inițierea ingerului luminos, îi vedea aripile desfășându-se, înălțându-se ușor spre strașina casei. „Și în cetate era un singur om drept, Sodomitul, auzind că la casa lui au venit niște străini, năvălitori și bătrâni, femei și copii și strigară la prag ca tinerii să iasă afară...
Fata tresări speriată, pentru că i s'a părut că aude glasuri apropiindu-se de prag. Ingerul luminos dispăru de pe strașină, odată cu luna ascunsă undeva după vreo creastă de șură. În inima satului s'auzeau larmă de cară, glasuri. Străinul citea în liniște. După ce isprăvi, închise cartea spunând:
— Iată cum pedepsește Dumnezeu. Care din noi e curat ca Lot?
Cui nu îi înfrâna reagră ca fundul ceanului?”

— Apoi aici ai drept... s'a răspuns un gospodar. Asta așa-i. Toți suntem ai naba.
Dar ochii tuturor priveau ca vrăjii la cartea groasă, cu pereți negri pe care cetitorul o puse în mijlocul mesei. Unii își aminteau că mai văzuseră astfel de carte în altă la mânăstire.
Dacă nu țiri cu supărare, întrerupse Manai tăcerea, spune-ne și nouă ce-i cu cartea asta?

— Asta-i Biblia, răspunse drumețul. Asta-i temeliea lumii.
Unul dintre lisaureni, un moșnegeț cărunt ca argintul, se înroși de odată la față, începând să tremure...
— Ia'n ascultă... răcni el, cum umbă dumneț cu Sfânta Carte în trată? Cine ț-a dat voe? Și-apoi să nu ne amăgești, că nu suntem boii, îi asta sfânta Evanghelie cum is eu acum Sfântul Vasile. Să te creadă prostii...
Da. Avea dreptate moșul. Sfânta Carte sta nemeș la altare bătută în aur și argint și numai popii au drept s'o deschidă. În toată lumea se află numai câteva sfinte cărți căzute din cer într'o piatră neagră. Cum ar putea bătanul acesta plin de colb să aibă o astfel de carte în mână?
Se înfuriase tare moșneagul, dar străinul zâmbeau.

Om bun, moșule, începu cel înalt; aici scrie negru pe alb: „cerceteți scripturile”. Iată, să vă arăt.
Și răsfolii cartea și le arătă unde scrie că toată suflarea să cerceteze scripturile. Toți se holbau, clipeau des, urmărind degetul tânărului, pe sub șururile mărunte, apoi se făcu liniște.
— Așa-i... Așa-i... spuseră câteva glasuri.
Dar moșneagul se întorcea la față și ieși. Din prag spuse, măsurând străinul din cap până în picioare:
— Asta nu-i lucru curat. Asta-i treaba Satanei. Imi spune mie inimă că n're să iasă lucru bun...
El știa că Biblia căzuse din cer, ascunsă în inima unei pietre negre și s'au rugat o sută de cuvicioși până ce piatra aceea s'a desfacă în două și cartea sfântă a ieșit la iveală.
„Ce mă chiorăsc ei pe mine? își zise el împiedecându-se de prag.
— Cum să te credem? Începu Manai, uitându-se în ochii tânărului. Ne trebuie o faptă.

— Fapte? răspunse drumețul; ce faptă mai bună vrei, decât sufărînțele noastre că umbliăm flămânzi, însetați, numai pentru mângăierea oamenilor? O să vă arătăm și faptele...
Toți se luminară deodată. N'o fi având cu gândul străinul acesta ceva ascuns, o putere mare educatoare de noui? Pentru că au ziseră ei că umbli astfel de oameni prin alte părți.
Acum i se adresară cu glasurile coborâte, par'că spre a nu-i auzi cineva de-afară.
— Ai ceva? îi întrebară uitându-și-se în ochi; numai să nu mai știe nimeni...
Și toți așteptau ca străinul să bage mâna sub brâu, să scoată vr'un lucru vrăjit.

— Mi se pare că ai un fel de cutit, zise Manai. Dacă-l înfigi în mijlocul ogrăzii, vin nouri și ploaie numai de-acă. Vezi dumeta, continuă el fără să vadă fața îndurerată a străinului, nouă ne trebuie ploaie...
— Săracii de voi... zise străinul. Ne credeți vrăjitori, în legătură cu Necuratul. Noi n'avem nimic, toată puterea noastră stă în rugăcini.
Oamenii simțiră un val de răcoare lăsându-l se adănc în fundul inimii și porcă se călăma ceva intrinșic.
Rugăcuni? Păi nu-și băteau ei gurile cu rugăcuni de-atâtea săptămâni? Nu se chiorau la lumină de-atâtea nopți? Dacă-i vorba de rugăcuni, apoi știu ei singuri ce să-i ceară lui Dumnezeu.
— De șapte săptămâni ne rugăm... spuse un gospodar cu glas plân-găreț.
— Trebuie și fapte bune, adăugă unul dintre străini. Vorbele, zboară ca paserile...
— Apoi dacă-i vorba de fapte, noi n'am omorât pe nimeni... intră în vorbă Manai, supărat din cale-afară.

Acum, intră în odăile Semca și-i tremurau buzele vorbind.
— Da, da... striga ea. Nu omorâți pe nimeni. Dar pe mine, tată, mă bați ca pe-o tâlhărie. Mă-ai rupt spinarea și mă-ai ologit picioarele... Iacă, să vadă și oamenii ăștia, continuă ea și punându-și piciorul drept pe lăită, își trase coturnita mai sus de genunchi.
Pe puipa piciorului i se văzură fel de fel de vânătăi și scârțeturi, unele încă proaspete.
— Marș afară... răcni Manai apucându-o de păr. Să-ți fie rușine să-ți arăți labetele...
Semca ieși tăcută, albă ca varul și-i pără rău că a intrat în vorba lor. Știa bine că în casa ei se vor cite străinii, înana, o va bate cu bata. Dar se simțea ușoară liniștită. Gândea: „De ț-ar lăsa să citească încă o leacă...” și se uita prin crăpătura ușii la chipul tăcutului străin.

Era târziu, cântau cocoșii de ziuă. La răsunet s'aprindeau zările.
— Ar trebui să vă strângeți în fiecare seară cât mai mulți, spuse străinul într'un târziu. Să citiți din Biblie și să vă rugați cu toată inima. Eu vă dau fiecăruia câte o carte de asta. Și cealaltă are să fie milos...
Cațva dașuă din mână în senin ca nu le vedea, dar Lumina celorlalți doi drumeți începură a scoate din trăsă câte-o carte, se răsădâră.
— Să vă iie de folos... le ură tanatul cel înalt, împărțindu-le.
Gospodarii, după ce le pipăiau scorbile lucioase, le țineau în mână și nu știau ce să facă cu ele. Apoi, rând pe rând le băgară sub brâu. „Cel puțin ne-am ales cu câte-o carte din treaba asta...” își spunea fiecare în gând.
— Acum, le zise drumețul cel cu brâu roșu, va trebui să jurati...
Dar nu sfârși ce-avea de spus, pentru că gospodarii săriră ca arși:
— Ce să jurăm? Noi nu jurăm nimic...
— Liniștețivă... zămbi străinul. Jurați fiecare în gândul lui că de azi înainte veți fi oameni buni ca până acum, Asta-i...
— Apoi asta 'om jura-o, cum nu? spuse Manai și deodată s'miți că-l doborâă somnul.

Străinul se ridică, își puseră trăsăle la gât și se pregăteau de plecare. Acum, oamenii simțeau ca un gol în inimă, văzându-i că pleacă.
— Rămâneți sănătoși... spuseră tustrei.
— Dumnezeu vă ajute... le ură gospodarul și un gând le spunea că ar fi bine să-i oprească, să mai stea printre dânșii.
In vecini au prins a țira câini. Gospodarii au căzut în genunchi în tindă și pe lângă pragul de-afară. Manai, cu barba despărțită în două, scofalit la față, se uita la Samca făcându-și semne nedeluzite cu mâna și rămase în picioare cu ochii în pământ.
„Inouă-te, țar, țar...” plângea rugăciunea străinilor.
Lumina se făcea tot mai albă. Apoi, pe nesimțite cerul s'a întunecat de-odată, par'că s'or fi întors noaptea. Un nour lung, negru, aluneca pe fața răsăritului și s'apropia repede peste casele Lisaurii. Pe acoperșuri pocneau stropii rari, din ce în ce mai repezi.

Satul s'a trezit d'ntre-odată, ca la o veste de foc. Departe, în înima casilor cineva suna dintr'o goamnă. „Ploaie... Ploaie...” s'auzea din toate părțile. Vecinele se strigau peste garduri: „Ploaie... Ploaie... Ploaie... Ploaie... Fiecare striga glasuri subțiri.
Bărbați, femei și copii umplură ulițele alergând în nest're. „Ploaie... Ploaie...” strigau cupniși de-o bucurie neînchipuită. Grupuri mari se repezau la fântâni și se uitau mirati în fundurile negre. „Măta ta, Isuse...” se rugau străinii. „Dă-ne-o... Dă-ne-o...” răspundea gospodarii ingenuchiși.

Dar stropii se răriră, către marginea de asfalt al satului. Nourul negru pieri în edăncul văzduhului și soarele se arătă departe pe zare ca un ban de aramă.
Mulțimea umplu ograda lui Manai prin poarta deschisă larg. Larma încetă de-odată, pentru că cei trei străini nu mai sfârșeau cu rugatul. Acum se întorceau spre urătorii și feceră par'că îi vedea la picioarele străinilor ogoarele arse de secetă. „Pentru grațul lor, Doamne; pentru orzul și pentru secera lor, le rugăm: adă ploaie (ce bună...”
Pe obraji drumeților alunecau lacrimi mari. Umerii li se sguđuiau în răstimpuri și-atunci glasul le devenea mai puternic.

— Creș? Cine-s? întrebau încet femeile din mulțime.
— Proorocul... răspunse un glas.
— Care-i prooroc? întrebă iar o femeie.
— Cel din mijloc... i-a răspuns cineva.
Iar cel înalt din mijloc își ștergea acum ochii cu mâneca și se ridică.
— Fraților... îi chemă el învec pe ceilalți doi care tăceau plecați adănc spre pământ E timpul, Haideți...
— Cu bine... spuse el gospodarilor din tindă

RÂNDURI...

Chinul mi se frânge junghiul
desnădejdi în inimă, văzând cum
dimețea tinereții își mijește ge-
na însăngerată de ura ancestrală.
Din streșina ei picură greu roua
sângelui generos, care fură bujo-
rii obrazilor fragezi. Sufletul meu
își îngenunchiea truda de fiecare
clipă spre a șterge cu boranșul
gândurilor, belșugul de păcat
al sângelui de frate, iar grațul
meu fremătă de dorul să înflo-
rească luminile ochilor tinereții
cu frumusețea visurilor împlinite.
In preajma tuturor să se împân-
zească luncile așteptărilor voim-
cești ce îndeamnă la înfrângerea
veacurilor și biruirea culmilor de
grăi învrăjmășite. Ruga mea che-
mă trăirea la biruitoare luptă cu
destinul, spre a găni veacul de u-
militință.
Cuvântul meu e steag ce flutură
a b'ruintă, chemându-vă peste
vreme la vitejia strămoșească ce
împlinește dorul. Iar dorul e când
de înălțare, împodobit cu icomul
sfânt al a pământului și necamului
neîncoțit de dușmani vicleni.

Z. SANDU

Tustrei trecură printre oameni fără să-i privească. Ieșiră în drum și apucară spre înima satului, la drumul cel mare.
Lumina se ținu o vreme după dânșii. Samca mergea cu capul în pământ, repede, voin par'că să-i ajungă.
Străinul cu brâu roșu se opri, poate din pricina pașilor și a șopotel-
lor. Tovarășii lui mai făcuseră câteva pași și se opriră și ei.
— Știți voi când a intrat Iisus în Ierusalim... începuse drumețul cu
brâu roșu, dar nu-și isprăvi vorba, pentru că văzu pe obrazul Samcii alune-
când lacrimi mari.
— Dacă vă duceți voi... băibăi fata.
— Fii liniștită... îi răspunse străinul. Toate druzmurile au întorcere.
Tu să fii la fel cu proorocii care-au scoborit de pe cruce trupul Mântu-
lului...

În mîntea fetei se ivi icomul sfințelur, ținând în brațe trupul lui Iisus
plin de răni. „Nu te duce, bade... îi venea să strige, dar străinul îi zise:
— Rămâi cu bine, proorocia...
Câteva femei răsăriră în basmale, apoi o mulțime de pietre prinsesă
a sbărnați în lungul drumului, pe urma celor trei străini.
S'a răspândit vestea că ploaia rară din dimineața aceea a căzut mai
cu seamă peste gospodăria lui Nicolai Manai, că noului negru s'a oprit de-
odată cât era de lung, peste grădina și ograda lui. Credința că cei trei
drumeți sunt în legătură cu duhurile rele pieri, făcând loc părerii că cei
trei oameni erau trimiși de-o putere de sus. Secta secetoșilor se mărea pe
fiecare zi cu câte-un adept nou, că abea mai încăpeau în casa și'n tindă
lui Nicolai Manai. Dar mai erau și alte pricină care hotărâu pe lisaureni
să se aduce noaptea să se roage.

Prin grajduri și prin hambare se înmulțiseră șoareci; șobolani vâr-
gați apăreau zău'n amiaza mare din fundul pământului și fugeau în lun-
gul drumurilor. Șerpi vițeiți, crocșițe cu zeci de picioare țeseu pe că-
rări și nu se mai fereau din calea oamenilor. Căldura nesuferită din adănc-
cul dămburilor fugărea înghioacele spre sate.
Cele câteva părac care înconjurau Lisaura erau seci de mult. Fântâ-
nile care mai aveau puțină apă pe turouri, secară și acestea, așa încât pră-
pădui devenea din zi în zi mai neîndurător.

Într-o dimineață o gospodină, intrând cu donița'n grajd, văzu un șarpe
negru, lung, gros ca mâna, încoțat pe picioarele de dinapoi ale vacii și
capul lui mare ca de mătă, se legăna pe sub uger, sugând pe rând țățele.
A fost o șarmă neînchipuită atunci. Femeia striga alergând primure case
și s'au strâns gospodarii cu topoare și pași, să ucidă balaurul. Dar le-a dat
mult de lucru șarpele acela, pentru că așa încoțat cum era pe picioarele
vitei, își rezeza capul în toate părțile, cu limba în formă de furcă, tot
căutând să muște mâinile și pașii întinși. La urmă a venit un flăcău mai
crajaș cu coasa și i-a secerat capul dintr'o smucătură. Și se svârlea prin
grajd trupul căzut de pe picioarele vacii, iar capul cu limba scoasă se re-
pezea în lungul peștelor.

S'a strâns aproape tot satul în ograda femeii. Iar la urmă un mo-
de-al ei hotărî că viața blestemată, de-aceea trebuie ucisă.

— Cum s'o ucid? se tânguia femeia; asta mi-i singura avuție...
Și a răcni că ară căto un șarpeoar a vrut să intre cu toporul în
grajd.

Odată cu seara, gospodina a luat vita de fumie și-a dus-o tot într'un
boceț până'n mijlocul câmpului, unde a lăsat-o slobodă, în voia lui Dum-
nezeu. Dar peste noapte vita s'a întors acasă și mugea la poartă. Femeia
a cus-o din nou în câmp și pentru că ținea să încaptea s'a întors din nou
a chemat un șarpeoar care l'a ucis-o trîntindu-i cu toporul între coarne.
Și s'au arătat încă multe alte semne. Șapte copii au fost îngropați de vii
sub un mal, pe când scormoneau malul în albia unui pârâu, să caute apă

Iar dinspre munți treceau mereu pribegii, unii singurateci, numai cu
bățul în mână, alții câlări pe cai mărunți.

La adunările secetei se țeau uneori noaptea târziu, oameni necu-
noscuți care cum treceau pragul, cădeau în genunchi, holborosau o rugă-
ciune scurtă, își loveau fruntea de trei ori de pământ, apoi se ridicau și
plecau.

De citit, gospodarii citeau tot în cărțuța cea veche, în care scria că
a fost găsită într'o pustie mare, la gâtul unui hulub, iar un călugăr care
a călăgat-o de la gâtul hulubului, după ce acesta i s'a așezat în palmă
stângă.

Veneau oamenii și cu biblie, dar o teamă le cutremura mâna decâte,
ori încercau să le deschidă.

Samca umbla acum mai repede par'că, robotind pe lângă casă, încât
Merei lui mai știse nici o pricină s'o bată. Seara, când adunarea era
în toiu, ea intra în casă și se așeza în colțul dînspre asfințit unde se
strîngeau ce'e câteva lisaureni și ascultau, cu mâinile în poală, vorbele
bătrânilor. Cartea căpătată de-a cei trei străini o păstra într'o lădiță mică
de lemn, la un loc cu ștragurile de humuz și panglicile cu care, și împo-
dobeă părul Dumnică. Deschidea uneori lădița acea și după ce lua cartea
în mână, o privea o vreme, după aceea o frunzarea la întâmplare. Și cu
căi țereșea să lege cuvintele unele de altele, i se părea că glasul străinului
cu brâu roșu îi vorbea dintr'o lume neînchipuit de departe și-i spunea fel
și fel de întâmplări cu ingeri și cu secerișuri. În răstimpuri tresărea spe-
riată și se năsea de marea liniște din juru-și, se mira mai cu seamă când
auzea glasul tatălui ei suduind vaca în șură. Și încerca Samca și după aceea
și mai auză glasul străinului, dar nu reușea. Și păstra cartea sfântă în
lădița cu humuz, ca pe-un odor de mare preț.

Într'o seară Nicolai Manai aduse vorba despre Biblie.
— Ar trebui să citim și'n cartea asta... spuse el, privind pe furii
chipurile gospodarilor. Străinul cum citea?

Cineva răspunse: „Ar trebui să încercăm”. Samca se ridică dintre
gospodine:

— Hai, să citesc eu, tată...
Se făcu liniște și toți ochii aceia stufoși se îndreptară spre dansa.
— Tu să-ți vezi de mătură... îi răspunse Manai. Pentru asta, sunt
mînti mai luminate.
Și deschise Biblia.

Fata simți ca o părere de rău după un lucru drag care i se ia.
— Lasă-mă pe mine, tată, că eu am mai încercat... Eu m'am învățat
să leg vortele, adăugă ea scoțând lădița din zestre.

Dar Manai își ieși din răbdări și cu mare greu și-a oprit injurătura
de pe vârful limbii.

— Ți-am spus să-ți ții cloașta... scrășni el, apoi își potrivii mâinile
pe masă și-i pecă fruntea peste cartea cu șiruri mărunte. N'merise la
pagina unde spune despre Invierea Domnului. Gângăvi câteva rânduri, apoi
își ridică privirea să se uite la fețele celorlalți gospodari. Aceștia ascultau
neclintii.

— Citește, frate Nicolai... îi îndrumară câțiva.

Glasul lui începu din nou a gângăvi, rar, tânguitor și răsufliări-
oamenilor abea s'auzeau în încăperea strănută. Câteva femei isbucniră în
plâns. Cineva strigă să se facă tăcere și plânsetele abea s'auzeau. Manai
se așeză în genunchi lângă masă și citea înainte. Bărbații și femeile in-
genunchiară pe nesimțite iar plânsetele tăcute se înmulțeau în toate colu-
rile încăperii. Deodată cineva bătu în geam: „Hei, ieșiți afară, oameni
buni...”

„Arde!” strigă un glas. Femeile țipau, bărbații se împingeau de
umerii unii pe alții, să iasă mai repede. Toată adunarea ieși în ograda
„Unde arde?” se întrebară, uitându-se peste acoperșuri. „Colo!” spuse
unul, arătând spre asfințit.

Pe cer, departe, se înălțau valuri sângerii care creșteau și se retră-
geau în răstimpuri. „Doamne... Doamne...” se tânguiau femeile.
— Nu-i în sat la noi... spuse Manai, aducând soara să se urce pe
acoperșul casei.

Ceilalți se urcară pe garduri, prin pomii. „E departe...” spunea
înforați.

— Poate arde țârgul... răspunse Manai de pe creasta casei,
— E mai departe, mult mai departe... plângea o femeie în vârful
nucului.

Valurile roșii creșteau, se înălțau. Apoi se iviră departe în zări o
mulțime de limbi de foc, mici ca niște săbi de aur cu vârful la cer. După
câteva clipe flăcările pieriră și valurile sângerii urcau tot mai sus, apro-
păzându-se de cerul Lisaurii. „Frăpăd...” strigă un moșneag.

Priviră oamenii până târziu după miezul nopții înălțimile aprinse, apoi
câte unul intrară par'că pe furii înapoi în casă.

— Acolo unde arse, o fi mare tânguire, oameni buni... spuse Manai
așezându-se la masă; lipește apa...

Și stătură încă o vreme eu mâinile cruciș, apoi ieșiră pe rând. În
ograda, se mai uităro a clipă să vadă cerul. Dar valurile roșii se stinseseră
de mult. Stiele ardeau neclintite în tot adăncul văzduhului.

D'ale Carnavalului

Toți avem câte-o trăsnaie

Ca să vorbesc despre ceea ce s'ar putea numi „trăsnaia” mea simt că nu e nevoie să fac nici o sforțare de imaginație sau de talent (presupunând că am și nici să scot panglicile să măsore a fi crezut pe cuvânt, luată a-dică drept ceea ce-mi place să mă scotolesc eu însumi, Anume, am convingerea că oglinda-mi arată, ori de câte ori mă uit în ea, chipul unui mare și autentic dar nebănuit aventurier.

La drept vorbind „trăsnaia” mea, cititorule, — dacă astfel îți place să numești mărturisirea ce îți făcui — este de a mă scoti altcineva, altul decât acela din fotografia măgulitoare sau din caricatura pentru uzul de toate zilele pe care și-o formează despre fiecare dintre noi, prietenii și neprietenii noștri.

„Te-am prins”, mi-a strigat cineva odată, trumfător, „T'ai găsit, mai vezi de altul”, i-am răspuns eu, răsărind tocmai dintr-un zădărniceș.

Nu am prea avut niciodată tris-lea, lucrurilor care nu sunt, ci dempovărit, am fost întotdeauna un multumit cu ceea ce am avut. E drept că uneori am așteptat mai mult, însă când am băgat de seamă că altfel se cere, eu nu am întins mâna. Asta e și o introducere care seamănă cu un fel de scuză, va gândi vre-un celitor, și eu va trebui să dau dreptate, puțin. Da: pentru că o singură dată în puținii ani de când viețuiesc, am răvnit și eu la ceva ce nu eram — și anume atunci când am primit sugestia acestui reportaj colectiv și fantazist, care nu va trebui să strice sista nici unui domn bun și cu principii. N'am visat la cinci ani să devin sofer, cum nici la cincisprezece nu m'am văzut marinier pe Gange, ci la douăzeci și ceva de ani, într-o redacție, mi-a trecut prin cap ideea că ar fi fost foarte frumos și instructiv dacă eram bancă. Peccavi! Domine, peccavi!

Nu bancă de deus parale sau de pierdut. Doamne fereste, și o simțea bancă de lemn cu patru picioare, ca un câine oarecare, sau ca un cal.

Cu lemnul adus de pe cîmp, se făcuse vârf de munte și garnisit cu frumosi drugi de fier, așa fi dorit să domiețiez într-un parare provincial sau într-o localitate climaterică. În acest fel să fi surit de-atâtea ori muzicele militare de sezon și așa fi avut marea cinste să odihnesc pe mădulele reci de lemn pe cîmp.

Cu toată greutatea identificării răspunderilor, în aventura mea o parte însemnată o are și luna. Invocând augusta mărturie selenară, istorisirea aventurii mele ar putea începe la miezul unei nopți de toamnă cu luna plină (d'alea nu interesează) precum scriu:

Pendula bătu miezul nopții, despicând liniștea compactă în douăsprezece felii sonore, egale. Când cele din urmă vibrătili se mistuiau suspinând ostoite în faldurile draperiilor, liniștea adultă-mecă iarși, nesățioasă. Ascultam tolnit, freamătul singurătății îmbăbate de răsunetul mut al bităilor care s'auz cu altă ureche, când sonorile pozitive s'au stins, ca o umbră a lor. Din sus, lumina lunii topea sifid străvezie peste rafturile simetrice cu cărți, din care clasicii literaturilor își îndreptau către mine căscatul de mal multe ori secular, prin pădă comentariilor. Kildical ecazonical în dreptul unei spețee luminoase și, dintr-o vechie obisnuință socială controlai punctualitatea micu-lui maniac, deși în călătoria proiectată preciziunea era de prisos.

Când am deschis ferestra, emiserul întreg visa confundat în legendă. Am vrut să strig de ultimire dar glasul a scăzut singur, ca o flacără pălpăitoare de o-paiț, în soaptă. Intre centurul gândului sinuos, și ale lucrurilor incerte simțeam nelămurit, ca o margine de vis, prin care schimbul fanteziei cu neantul înconjurător devenea mai intens și fecund.

Libertă de atracția socială și de obsesia cronologiei, deplasarea de-a'ungul senzorilor devenea un simplu joc. Păcășii fără străngere de inimă viața colectivă traversată de amintiri, speranțe și tradiții, fără o lacrimă de compătimire pentru semenii mei — selavi ai memoriei — istovind sub povara păcatului originar, și dintr'un singur salt de o pr-fectă grație coreografică aterizai pe prundișul scaunetelor al Căii Lactee. Ca să-i contempul imacinea pură sufai energie colbul persistent al am-nitiorilor d'actiice și deschise un repertor, singurul obiect luat cu mine, pentru notarea impresiilor în ordine alfabetică. La pag-na P. însemnai: „Pământul dispărut fără urmă, timpul în des-comounere, când și când, adierl incropite de civilizație rănecădă”. Inchisei carnetul, sleit de sforțarea făcută și cu părintea-sca griji mă pregăteam să-mi înlevesc circumsoluiunile în gutăperca proiectoare a somnului, mai cu seamă că nenumărați asterozoidi, atrași probabil de emanțiile substantiale mele cereșii, îmi dădeau insistente târcoale.

Deodată o înbreare perfidă, venită nu știu de unde mi se cuibări în minte, răsucindu-se ca un surub: „Cine ești? Cine ești?” În zadar mă căsneam, a-larmat de această bizară amnezie, să-mi ceamintesc cine eram. Instărsit, cu un gest eroic (l'am păstrat ca să-l torn în brom, la întoarcere), respinsei somnul imbiector, hotărându-mă să por-nesc în căutarea identității pierdute. Aventura căpăta astfel un sens, dar intrând într-o lume fără dimensiuni și fără repere, traectoria existenței mele rîsea să nu se mai întoarcă nici când asupra-și, să se piardă într-o vechnică năzuire, fără șansa (sau riscul) încheierii în vre-un con-ctur, căutându-și zădarnic chipul într-o oglindă care nu-l poate arăta nimic, pentru că NIMENI nu se uită în ea...

Din deferență pentru cititor, dar — ca să fiu sincer — și pentru că nu mai am ce spune, mă opresc aci. După mine — ca și până la mine — Neantul.

MENALC

ȘTEFAN BACIU

Sunt un burghez de treabă, onorabil, iubit și cinstit de toți cei care mă cunosc. Sunt însă pentru ei, un individ la fel cu oricare altul și asemănător fiecăruia în parte. Nimeni nu-mi cunoaște însă particularitatea, de importanță capitală, care deși îmi provoacă multe suferințe, mă deosebeste de ceilalți muritori, înobilându-mă. Iată despre ce este vorba: niciodată nu-mi pot urmări gândurile.

Lipsă de atenție, de putere de concentrare? Nu știu. Iată însă de ce, îmi dădeam seama uneori, la miezul nopții, că în dimineața zilei care tocmai se sfârșise, m'am gândit la un moment dat, să mă scot din pat. Cum însă gândul a plecat fără să-l pot înregistra, miezul nopții m'a prins tot culcat.

Dar asta e numai un fapt fără importanță. Sunt alte lucruri mult mai grave și cari mi se întâmplă mereu.

Nu se putea însă, să nu găsesc o soluție. Și iată-o: e simplă ca o soluție după regula de trei simplă: îmi practic în frunte o mică

ferastră

cu ajutorul unei oglinzi, pot să-mi urmăresc toate gândurile, și deci să le întrebunțez în timp util.

Imediat operația terminată m'am simțit al om. Ce fericește, să poți să îți imediat la curent cu tot ce gândești!

Dar — vai — lucrurile s'au încurcat din nou. Omiseseam un lucru, fără importanță în aparență, dar foarte grav, după cum s'a dovedit: cum un cuvânt tipărit, citit în oglindă începe cu ultima literă și termină cu prima, așa și gândurile mele: reflectate din oglindă îmi parveneau pe dos!

Ce te faci acum? Poți să-ți urmărești gândurile, dar dacă le iei în serios, poți lesne să faci cine știe ce drăcie.

Așa am pățit la un moment dat, când, vroind să intru în baie m'am gândit să mă dezbrac: luându-mă însă după imaginea inversată a gândului meu, am decis că nu trebuie să mă dezbrac, și am intrat cu un

costum superb

sub dus. Alte ori mă trezesc convins că Ștefan Baciu e frumos, deși eu gândeac pe dos!

Deci, la soluția ferestrei, mai trebuia adăugată una nouă, care să mă scape de neajunsul imaginii răsturnate din oglindă.

Și am găsit-o. Dar vai! ce dificultă.

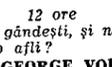
Ca să pot avea o imagine justă în oglindă, trebuie să gândeac eu însumi contrariul de ceea ce mi fi trebuit să gândeac în acea clipă! Acest efort m'a slăbit atât de mult încât în zece zile am ajuns din 70 de kg, la o greutate de numai două sute de grame, cu care ocazie am și venit la această fermă cu zidurile albe și ușurile reci.

Aici, e drept, m'am mai întrecut. Cred însă că a contribuit mai mult imensa bucurie ce fi-o provocată de obiceiurile vesele când se împlinesc. Să poți să îți precis în fiecare clipă ce gândești!

Eram un om fericeț...

Când lăta că o nouă nenorocire se abătu asupra mea: ordonanța pentru camuflaj.

Căci mîntea mea, fiind o minte luminată, trebuie să acopăr ferestra cu hărtie neagră, între șesea seara și șesea dimineața. Ei, ce te faci că

12 ore

nu știi ce gândești, și n'ai nici o putință s'o afli?

GEORGE VOINESCU

Desigur, am și eu „trăsnaia” mea: sentimentul înimătabilei, inalterabile și autonome mele identități cu mine însumi. Am început de mic să cred că eu sunt Eu, și asta numai în favoarea confortului meu în societate n'a putut să-mi fie.

E adevărat, uneori punându-mi întrebarea dacă n'aș fi preferat să fiu altceva decât ceea ce sunt, în cazul în care o „restituție” klerkegardiană ar fi posibilă, m'am jucat închipuindu-mă p'antă. Seninătatea nesincronizată a modului acestuia de existență, imposibilitatea de a nu-și împlini destinul (afară de cazul arghezian al boulii trecând care-o paște), securitatea metafizică a regnului vegetal (desigur, acesta e termenul just: securitatea metafizică), lipsa oricăror frământări și probleme, a oricăror spaimi și doruri, ori căror tensiuni și istoviri, m'au ispitit, și nu odată... îmi închipuiam, pe urmă, că o plantă nu se poate simți „desrădăcinată” și că obsesia autoanulării voite n'o tulbură. Grija continuă de valabilitatea acelor și răvelnelor proprii și e străină. Afară de valoarea vitală, o plantă nu căta împlinirea niciunei altei valori obsesive. Maximum de conștiință estetică îl rezolvă stadiul de plantă, pentru că se mentine în pură sensibilitate, excluzând orice intelectualism...

Dar poate nu despre ceea ce aș vrea să fiu ar trebui să vorbesc, ci despre ceea ce cred că sunt. Pentru că numai aici poate fi „trăsnaia”: în a crede că ești ceva, sau că ți-e dat să fiu nu importă ce, vreedată.

Eu sunt Eu. Atăta știu, atăta simt, atăta cred. Eu sunt Eu e o ecuație justă. N'ar avea nimeni de ce să mă încriminez pentru aritmeticele acesteia simplă. A este A. Principiul identității. Dar asta se spune mai simplu sub forma „eu sunt”; adică „eu exist” pur și simplu.

N'ar fi nici o trăsnaie dacă aș crede numai atât. Judec însă mai departe: eu exist, deci sunt

eu. Asta nu-ți mai permit semenii. Principiul identității poate să-ți slujească până la un punct: până la stabilirea finitărtăii tale biologice. Dar „exist, deci SUNT EU”, înseamnă postulatarea etică, nu pur și simplu existențială, a unei esențe a cărei existență se realizează în ființa mea. „Eu sunt eu”, înseamnă pentru cugetul meu de cartesian aparent, (în fond lov) că existența mea înseamnă realizarea esenței mele.

Ei vezi, vocația asta către adăncuri nu mi-o jartă oamenii. Caută unii să mă încredințeze că „eu sunt esesist”, sau că „eu sunt poet”, sau că „eu sunt critic de artă”, sau că „eu sunt pr-militar”, sau că „eu sunt contribuabil”, sau căte și mai câte identități pe care și le atribuie societatea, morală ei, admini-strația ei, structura ei, curiozitățile ei, absurditatea ei.

Ei bine, nu: sub oricare din identitățile acestea, am trăsnaia să afirm că eu rămân eu. Și pentru a putea ține minte oricând această inofensivă judecată asertorică, apodictică, limitativă și absolută, nu nevoit să scriu întotdeauna „eu”, ca „Eu”, ca „E” mare. Pe drept cuvânt, un calamburgiu ca Baciu sau Lalescu, m'ar putea acuza de ridicul, căci pe când trăsnaile lor sunt demne de folioletoane, umila mea trăsnaie constă într-o mă-jusculă...

E o trăsnaie de zeter!... SORACTES!

1) P.S. — Și pseudonimul acesta m'e impus de societate. Dar, dedesubtul lui sau lângă el, pentru că nu e numai al meu, — eu sunt totuși EUI.

ADRIANA NICOARA

Ca orice speță feminină care se respectă, nu pot spune căm avut doar o trăsnaie în viață.

La din contra. Începând cu îndevărtata vârs-tă de șapte ani, când familia m'a dus să mă îndrăvească la Te-kirghiol, cea mai mare dorință a mea era să mă pot transforma într-o rafă, spre a scăpa de an-pitapica băie de nămol.

La nouă ani, când am început să aprofundez tabla „mulțirilor”, tare ași fi vrut să fiu profesoară de matematici, pentru a nu mai fi nevoită să scriu pe bancă ne-liniștitoare cifre din tabla care se găsește pe dosul fiecărui cart de teză.

Într-a patra primară, ași fi vrut să fiu „Miss Sotrom”. Vă amintii desigur, cu duioșie, de sotronele din copilărie. Cu mai puțină duioșie p'ariniți, pentru cari soarta pingeletor, ce se to-pesc văzând cu ochii, constituie o problemă.

Înainte de examenul de admit-tere, mi-ar fi putut înima să fiu Smărădăția Popii din „Amintiri-le” lui Creangă. Făcusem o pa-siune serioasă pentru „tunsul-felegunsul” de Ionică. De pe a-tunci eram o nestatornică: un an mai târziu Hăpțior era „ti-pul bine” al visurilor mele.

Însă, în clasa treia, când am cunoscut „minunatele” ține ale morfologiei și sintaxei latine, ași fi dorit teribil să mă fi născut cu două mii de ani în urmă, ca o conversativă curentă în limba Ma-meii Grahilor.

Am evoluat într-a cincea, când vroiam să fiu nici mai mult nici mai puțin decât o distinsă lite-rată. Ași fi vrut să fiu George Sand. Să nu vi se pară bizar a-cușt gust — însă eram într'un flirt nebun cu un june poet din-tr-a șaptea de liceu. Cum acosa-ta-mi făcea niște poezii admiră-tile de-o clasă întreaga, ași fi vrut să-l răspund cu aceiași mon-eță... în proză.

Cine l-o fi născ în se Șainte-Bene s'o facă „vaca bretonă” pe autoarea „Indrăneii” și mai ales pe directorul liceului și or-done dispărția frezii de sub șepcele elevilor dintr-a șaptea!

Un an mai târziu, scotind-mă un biet suflet neîntepes, foar-te înclinată spre pesimism, n'aș fi dorit altceva decât o rasă de călugăriță.

Noroc că m'am îndrăgostit du-pă această „passă neagră” de un doctor căruia i-am închinat toate gândurile mele și al cărui nu-me, cu toate diminutiunile, fi-gurează încă pe maculatoarele mele din clasa a șaptea și-a opta.

Ce folos însă: cu o bună înă-rău de bacalaureat, fiind un în-trepreneur s'a înșurat cu o ferme-citoare duduie cu multe mili-oane.

Mă bătea gândul să mă sinu-cid cu o soluție băfină, care să-mi provoace numai o întoarcere ușoară, iar el să mă îngri-jească și apoi, cuprins de ve-muscări să mă centră de nevas-tă, pentru a scăpa eu de bacalaureat și a putea purta pălărie cu voaleță.

În jona, astu nu era decât o idee normală la o jună de nouă-sprezece ani.

Bine înțeles nu s'a întâmplat nimic din toate astea și de a-tunci nu mi-a mai venit cheful să fiu ce nu sunt.

Nu știu dacă observații că sunt și diplomațic, căci dacă ași con-tinua, ași putea ghici ușor nu-mărul anilor mei și țin să mă o-presc la nouăsprezece, încă trei ani de acum înainte. Atunci, i-arăși nu voiu mai putea face ast-fel de confidențe, ajungând la un număr de ani despre care voi păstra o... discreție absolută.

ADRIANA NICOARA

Nu te uita, domniule, așa de speriat la mine. Apropo-țe. Nam să-ți fac nici un rău. Nam să te zgăruș și nu n'am să te mușe. Ute: chiar și doctorii spun că sunt un bolnav înștit. Niciodată n'am avut accese de nervi: ca regina Elisabeta a Angliei, de-o p'ddă, care de câte ori îi amțestei ceva despre nevastă-sa, își sfâșie hainele de pe trup și urlă de se-adeu de întreg bala-mucul.

Eu, până să-mi dau seama că sunt nebun, credeam că sufar de o boală: aceea a curiozității. De mic copil puneam întrebări. Vroiam să aflu tot: de ce se spune oamenilor, oamenii de ce se spune oamenilor anume.

Total. totul vroiam să-l aflu. Și am avut mult de pălămit din pricina boalei mele. Când m'a mai crescut, în liceu, colegii spu-neau de mine că sunt „psicolog”, iar profesorii, că sunt oboaznic.

Îmi amintesc că într-o oră de fiziologie, un profesor slab ca o scândură, cu o pereche de ochelari pe nasul lui metric, ne spu-ne că da-bine-simul este o boală de care suferă unii oameni, con-fundând, de exemplu, culoarea verde cu cea roșie, și „învers”. M'am sculat atunci nedumerit din bancă și l'am întreb: „de profesor foarte respectuos, de aț-fel — ce se întâmplă cu acesti o-meni atunci când sunt nevoiți să traverseze vre-o stradă. Neștiind niciodată dacă stopul arată cu-uloarea verde sau roșe, nu riscă ei mereu să fie călțați de ma-șini?” Drept răspuns, profesorul m'a spus că sunt lebrăznici și m'a dat afară din clasă. Afurisit-ă soartă.

Ată dată un prieten m'a învitat la un „ceai dansant”. Nul puteam refuza. Am îmbrăcat hă-nele mele negre și m'am dus la prietenul meu. Acolo am gă-sit într-o cameră o mulțime de tineri cari dansau. Perechi de îndrăgostiți se plimbau pe par-chet, în acordurile unor cântec-truțurule și obrazurile lumii, unui de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de afurisita mea curiozitate, de un tânăr pomădat și splicuit, cu floarea la buto-nieră și l'am întreb: „Dom-niule, de ce te plimbi dumneața ținând fata asta în brațe și mângâind-o, atunci când e mai com-dă să faci poșaj lucru, stând unul de celălalt. M'am apropiat atunci, împins de